N. 22. СУББОТА. 2 Марта. / 2 Marca. SOBOTA. N. 22.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie . rs. 10 / Z przesyłką — 12
Półroczna: W Wilnie . — 5 / Z przesyłką. — 6

Kwartalna: W Wilnie . — 3 / Z przesyłką. — 3 k. 50
Miesięczna . — 1
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty,

Rok 1863.

Часть Оффиціальная.

ИЗВѢСТІЯ ИЗЪ ПОЛЬШИ.

ПОСЛѢДНІЯ ТЕЛЕГРАФИЧЕСКІЯ ДЕПЕШИ.

Варшава, 22-го февраля.

Изъ Ченстохова генералъ-маіоръ князь Шаховской доноситъ, что 20-го числа мятежники были аттакованы въ Песковой скалѣ и побиты съ большою потерею.

Варшава, 23 го февраля.

Получены подтвержденія извѣстій о пораженіи мятежниковъ у Мѣчовницы, послѣ котораго они разбѣжались во всѣ стороны, такъ что ихъ забирали по одиночкѣ безъ сопротивленія.

Варшава, того же числа.

Въ серодзскомъ уѣздѣ маіоромъ Петровымъ разсѣяна шайка мятежниковъ, около 200 человѣкъ; убитыхъ у нихъ 11 и плѣнныхъ 4.

Вильно, 23-го февраля.

Полученныя отъ графа Ностица донесенія подтверждаютъ, что Рачинскій (по другимъ телеграммамъ Рогинскій) схваченъ 19-го числа самими крестьянами, въ мозырскомъ уѣздѣ, и переданъ подоспѣвшимъ вслѣдъ затѣмъ солдатамъ. Отрядъ графа Ностица дѣйствовалъ съ замѣчательною энергіею и быстротою для уничтоженія мятежниковъ. Многіе изъ нихъ однакоже разбрелись по уѣздамъ: пинскому, слуцкому и новогрудскому, что и побудило мѣстное начальство объявить эти уѣзды на военномъ положеніи.

Варшава, 24-го февраля.

Ген.-маіоръ князь Шаховской, прибывъ лично въ Варшаву, донесъ о подробностяхъ дѣла у Пескова-Скала. Тутъ собрались остатки разныхъ прежнихъ шаекъ, въ числѣ до 6,000 человѣкъ, чтобы вновь устроиться. Въ замкѣ засѣли до 300 человѣкъ съ ружьями; остальные составляли резервъ въ лѣсу. Войска наши, аттаковавъ одновременно и замокъ и лѣсъ, взяли замокъ штурмомъ; все, что было въ немъ, легло. Резервъ въ лѣсу разсѣянъ. Осталось на мѣстѣ до 200 тѣлъ. У насъ 3 убитыхъ и 8 раненыхъ.

Варшава, 25-го февраля.

Полковникъ Гагемейстеръ съ двумя ротами своего стрѣлковаго баталіона (4-го), выступивъ 21-го числа изъ Ловича, преслѣдовалъ шайку мятежниковъ чрезъ Жихлинъ на Гостынинъ, настигъ ее у колоніи Хойно и разбилъ. Убитыхъ 10, раненыхъ много; взято 25 плѣнныхъ, подводы, лошади и оружіе. У насъ потери не было. (Сѣв. Поч.)

Наибольшія затрудненія для скорѣйшаго возстановленія спокойствія въ царствѣ польскомъ заключаются не въ силѣ мятежниковъ, которые, какъ это видно и изъ иностранныхъ газетъ, сами начинаютъ уже терять надежды на успѣхъ, а въ трудности захватить главныхъ виновниковъ мятежа. Шайки ихъ, съ приближеніемъ нашихъ войскъ, если послѣднія не успѣютъ преградить имъ пути отступленія, обыкновенно разсѣеваются, а предводители мятежниковъ, одни изъ первыхъ, спасаются бѣгствомъ. Благодаря однако рѣдкой настойчивости и неутомимости нашихъ войскъ, дѣлающихъ иногда въ сутки по 60-ти верстъ перехода, многіе изъ главныхъ предводителей, Нечай, Богдановичъ, Рачинскій и др., захвачены, что, какъ само собою разумѣется, не остается безъ хорошихъ послѣдствій. Даже и тѣ изъ городскихъ жителей, которые склонялись прежде въ пользу мятежниковъ, начинаютъ нынѣ открыто осуждать безполезность и даже вредъ предпринятаго ими дѣла.

Полученныя нынѣ донесенія заключаютъ подробности дѣйствій, большею частію уже извѣстныхъ по телеграммамъ.

Въ Люблинскомъ военномъ отдѣлѣ. Отъ военнаго начальника люблинскаго отдѣла получены слѣдующія подробности о пораженіи мятежниковъ при дер. Жалино, красноставскаго уѣзда.

Вслѣдствіе извѣстія о сборѣ значительной шайки въ окрестностяхъ Дубенки, подполковникъ Рынскій, съ отрядомъ изъ двухъ ротъ пѣхоты, эскадрона уланъ, 10-ти казаковъ и двумя орудіями, выступилъ изъ Красностава 8-го февраля, а на разсвѣтѣ 9-го прибылъ уже въ Дубенку, сдѣлавъ такимъ образомъ 60 верстъ въ одни сутки, причемъ пѣхота слѣдовала безъ подводъ. Въ Дубенки подполковникъ Рынскій узналъ, что шайка, подъ предводительствомъ доктора Нечая, выступила къ Свирже. Послѣ кратковременнаго отдыха, отрядъ поспѣшилъ на подводахъ къ Свирже, куда и прибылъ на разсвѣтѣ 10-го февраля. Но какъ мятежники ушли изъ Свирже въ дер. Жалино, то отрядъ тотчасъ же опять выступилъ по направленію къ этой деревнѣ. Не доходя послѣдней, въ опушкѣ лѣса, за засѣками, открыта была довольно значительная вооруженная толпа, намѣревавшаяся, какъ казалось, дать отпоръ. Послана была кавалерія въ обходъ на дер. Бржезино, а пѣхота направлена съ фронта. Послѣ перваго же удачнаго выстрѣла картечью изъ орудія, мятежники, оставивъ на мѣстѣ нѣсколько тѣлъ, бросились въ лѣсъ. Не смотря на топкую и болотистую мѣстность, наши уланы быстро прошли три версты, и обойдя такимъ образомъ отступавшихъ мятежниковъ, бросились на нихъ въ аттаку. Одновременно съ этимъ мятежники были аттакованы тоже преслѣдовавшею ихъ по пятамъ пѣхотою. Видя себя окруженными, мятежники остановились и залегли въ кусты. Пѣхота бросилась въ штыки; кромѣ убитыхъ, мятежники оставили въ нашихъ рукахъ 22 человѣка плѣнныхъ. Въ числѣ послѣднихъ предводитель шайки докторъ Нечай. Съ нашей стороны убитъ 1 и ранено 3 рядовыхъ. 11-го февраля отрядъ подполковника Рынскаго возвратился въ Красноставъ. (Сѣв. Поч.)

—Въ официальной польской газетѣ помѣщено слѣдующее объявленіе отъ варшавскаго оберъ-полицiймейстера, отъ 19-го февраля (3-го марта): Кодексъ наказаній уголовныхъ и исправительныхъ, равно какъ и уставъ общественный, воспрещаютъ собираніе складчинъ и пожертвованій, безъ разрѣшенія власти, даже на церкви и благотворительныя учрежденія. Между тѣмъ доходитъ до свѣдѣнія полиціи, что во многихъ домахъ и заведеніяхъ склоняются къ пожертвованіямъ легковѣрныя лица, обольщенныя мнимымъ достоинствомъ цѣли или устрашенныя опасными будто бы для нихъ послѣдствіями отказа. Потому считаю долгомъ предостеречь жителей, чтобы они уклонялись отъ подобныхъ вымогательствъ, ибо, неся ненужныя и безплодныя траты, они, своимъ снисхожденіемъ, поощряютъ злоумышленныхъ людей пользоваться общественною благотворительностію, становятся такимъ образомъ участниками противузаконныхъ дѣйствій, и за это, въ случаѣ раскрытія, могутъ подвергнуться личной отвѣтственности.

О выпускѣ новыхъ четырехъ разрядовъ (серій) билетовъ государственнаго казначейства LXXXIII, LXXXIV, LXXXV и LXXXVI, *въ три милліона рублей каждый.* Въ Именномъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА Высочайшемъ указѣ, данномъ правительствующему сенату въ 19-й день февраля 1863 года, за собственноручнымъ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА подписаніемъ, изображено: „Для преподанія государственному казначейству средствъ къ покрытію расходовъ по государственной росписи на 1863 годъ, признали Мы нужнымъ, согласно съ представленіемъ министра финансовъ, въ государственномъ совѣтѣ разсмотрѣннымъ, разрѣшить выпускъ четырехъ разрядовъ (серій) билетовъ государственнаго казначейства LXXXIII, LXXXIV, LXXXV и LXXXVI, въ три милліона рублей каждый, всего на двѣнадцать милліоновъ рублей, на основаніи прилагаемаго положенія, съ назначеніемъ срока теченія процентовъ по LXXXIII и LXXXIV съ 1-го февраля и LXXXV и LXXXVI съ 1-го апрѣля 1863 года. Вслѣдствіе сего повелѣваемъ правительствующему сенату къ приведенію сего въ исполненіе сдѣлать надлежащее распоряженіе.“

— *О томъ, что нижніе чины, увольняемые въ кратковременные отпуски, не должны вступать въ бракъ безъ разрѣшенія своего начальства.* Военный министръ приказалъ объявить по военному вѣдомству, для надлежащаго исполненія, чтобы въ билетахъ нижнихъ чиновъ, увольняемыхъ въ кратковременные отпуски, непремѣнно было объяснено, *что они не имѣютъ права на вступленіе въ браки во время отпуска безъ разрѣшенія своего начальства* (18-го февраля 1863 г. N. 28.

— *О предоставленіи евреямъ, пробывшимъ 10 лѣтъ въ 1-й гильдіи и 20 лѣтъ во 2-й, права на полученіе потомственнаго почетнаго гражданства.* ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ вслѣдствіе представленія министра финансовъ въ еврейскій комитетъ и по положенію онаго, въ 11-й день минувшаго января, Высочайше повелѣть изволилъ: въ измѣненіе 597 ст. т. IX зак. о сост. постановить: „Евреи-купцы, прибывшіе десять лѣтъ въ первой гильдіи и двадцать лѣтъ во второй, возводятся въ потомственное почетное гражданство на томъ-же основаніи, какъ и записанные въ сіи гильдіи купцы прочихъ исповѣданій.“

— *О пенсіи вдовамъ убитыхъ военно-служащихъ чиновъ.* ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, въ 4-й день сего февраля, Высочайше повелѣть соизволилъ: Распространить на морское вѣдомство Высочайшее повелѣніе, послѣдовавшее по военно-сухопутному вѣдомству, заключающееся въ томъ, чтобы вдовамъ военно-служащихъ чиновъ, убитыхъ при исполненіи прямой обязанности, всякаго военно-служащаго, назначать въ пенсію половинное жалованье мужа изъ государственнаго казначейства.

Приказомъ по войскамъ Виленскаго военнаго округа отъ 11 февраля за N. 54, назначенъ военнымъ начальникомъ въ Дисненскій уѣздъ, вмѣсто маіора Оношко, командиръ резервнаго баталіона Муромскаго пѣхотнаго полка полковникъ БѢЛЯВСКІЙ, съ подчиненіемъ ему городской и земской полиціи.

— По Виленскому губернскому правленію—пристава 5-го стана Лидскаго и 4-го стана Виленскаго уѣздовъ СУХОЦКІЙ и МАНЦЕВИЧЪ, причисляются къ дѣламъ сего правленія, а на мѣсто ихъ назначаются приставомъ 5-го стана Лидскаго уѣзда канцелярскій чиновникъ канцеляріи г. начальника Виленской губерніи, коллежскій секретарь ЯКУБОВСКІЙ, а приставомъ 4-го стана Виленскаго уѣзда становый приставъ Олонецкой губерніи ХАЛЕЦКІЙ; пристава 2 и 4 становъ Ошмянскаго уѣзда БѢЛИНСКІЙ и МИКУЛИЧЪ причисляются къ дѣламъ сего правленія; приставъ 6-го стана Виленскаго уѣзда АНДРІЯШЕВЪ, переводится приставомъ 1-го стана тогожъ уѣзда, а приставъ 1-го стана НЕМЧИНОВИЧЪ, назначается приставомъ 4-го стана Ошмянскаго уѣзда; приставомъ же 6-го стана Виленскаго уѣзда опредѣляется отставной штабсъ-капитанъ БРЮХОВЪ, а приставомъ 2-го стана Ошмянскаго уѣзда назначается письмоводитель Виленской врачебной управы ПѢКАРСКІЙ, съ 11 сего февраля; письмоводитель Виленской врачебной управы, губернскій секретарь Ельяшевичъ увольняется, по прошенію, отъ службы, а на мѣсто его переводится секретарь Виленской городской думы Пѣкарскій, съ 30 м. января; состоящій при дѣлахъ сего правленія, коллежскій секретарь Бѣлинскій и письмоводитель 2-го стана Ошмянскаго уѣзда губернскій секретарь Сухоцкій увольняются отъ службы, съ 13-го сего февраля.

Część Urzędowa.

WIADOMOŚCI Z POLSKI.

OSTATNIE DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Warszawa, 22 lutego.

Z Częstochowy jenerał-major książe Szachowskoj donosi, iż 20-go powstańcy byli atakowani w Piaskowéj skale i pobici z wielką stratą.

Warszawa, 23 lutego.

Otrzymano potwierdzenie wiadomości o pobiciu powstańców pod Mieczownicą, po czém oni rozbiegli się na wszystkie strony, tak, iż ich zabierano pojedyńczo bez oporu.

Warszawa tegoż dnia.

W powiecie sieradzkim major Pietrow rozpędził bandę powstańców blizko 200 ludzi—zabito u nich 11 i wzięto jeńców 4.

Wilno, 23 lutego.

Otrzymane od hrabiego Nostica doniesienia potwierdzają, iż Raczyński (podług innych telegramów Rogiński) schwytany został 19-go przez włościan, w mozyrskim powiecie, i oddany nadchodzącym tamże żołnierzom. Oddział hrabiego Nostica działał z odznaczającą się energją i pośpiechem dla zniszczenia powstańców. Wielu z nich jednakże rozeszło się po pińskim, słuckim i nowogródzkim powiatach, co też spowodowało władze miejscowe ogłosić te powiaty na stopie wojennéj.

Warszawa, 24 lutego.

Jenerał-major książę Szachowskoj, przybył osobiście do Warszawy i doniósł o szczegółach rozprawy pod Piaskową Skałą. Tu się zgromadziły resztki różnych dawniejszych band, w ilości około 6,000 ludzi, by znowu się urządzić. W zamku zasiadło około 300 ludzi z fuzjami; pozostali tworzyli rezerwę w lesie. Wojsko nasze, atakując jednocześnie i zamek i las, wzięło zamek szturmem; wszystko, co było w niem padło. Rezerwa w lesie rozpędzona. Pozostało około 200 ciał. U nas 3 zabitych i 8 rannych.

Warszawa, 25 lutego.

Półkownik Hagemejster, z dwiema rotami bataljonu strzelców, wystąpiwszy 21-go dnia, z Łowicza, ścigał bandę powstańców, przez Żychlin na Gostyninu, dognał ją przy kolonji Chojno i rozbił. Zabitych 10, ranionych wielu; wzięto 25-ciu jeńców, podwody, konie i oręż. U nas nie było straty. (Pocz. Pól.)

Największa trudność rychłego przywrócenia spokojności w Królestwie Polskiem leży nie w sile powstańców, którzy, jak to widać i z zagranicznych gazet, sami poczynają już tracić nadzieję powodzenia, lecz w trudności schwycenia głównych przewódców powstania. Bandy ich za zbliżeniem wojsk naszych, jeżeli ostatnie nie zdołają zagrodzić im drogi odstąpienia, zazwyczaj się rozpraszają, a przewódcy powstańców, jedni z pierwszych uciekają. Dzięki atoli rzadkiéj natarczywości i niezmordowaniu naszych wojsk, czyniących nieraz na dobę do 60 wiorst marszu, wielu z głównych przewódców—Nieczaj, Bohdanowicz, Raczyński i inni—schwytani, co jak, samo przez się rozumie, nie zostaje bez dobrych następstw. Ci nawet z miejskich mieszkańców, którzy się byli uprzednio skłonili na korzyść powstańców, poczynają dzisiaj jawnie osądzać nieużyteczność a nawet szkodliwość przedsięwziętéj przez nich sprawy.

Otrzymane obecnie wiadomości zawierają szczegóły działań, powlęwszéj części znane z telegramów.

— Od naczelnika wojennego oddziału lubelskiego otrzymane zostały następne szczegóły o rozbiciu powstańców pod wsią Żalinem w pow. Krasnostawskim.

„W skutek wiadomości o gromadzeniu znacznéj bandy w okolicach Dubienki, podpułkownik Ryński z oddziałem składającym się z dwóch rot piechoty, ze szwadronu ułanów, 10-ciu kozaków i dwóch dział, wystąpił z Krasnostawu 8-go lutego, i o brzasku 9-go przybył już do Dubienki, zrobiwszy tym sposobem 60 wiorst w jedną dobę; przyczém piechota szła bez podwód. W Dubience podpułkownik Ryński dowiedział się, że banda pod dowództwem doktora Nieczaja wyruszyła ku Swirzu. Po krótkim odpoczynku oddział pośpieszył na podwodach ku Swirzu, dokąd przybył o świcie 10-go lutego. Lecz ponieważ powstańcy udali się ze Świrza do wsi Żalina, oddział wyruszył natychmiast znowu w kierunku téj wsi. Nie dochodząc do niéj, na skraju lasu za zasiekami, odkryto dość znaczną uzbrojoną gromadę, która zamierzała, jak się zdawało, stawić opór. Posłana została kawalerja dla obejścia ku wsi Brzezino, a piechota skierowana od frontu. Po pierwszym już trafnym wystrzale kartaczami z działa, powstańcy zostawiwszy na miejscu kilku trupów, rzucili się do lasu. Nie zważając na grzązką i błotnistą miejscowość, nasi ułani prędko przeszli trzy wiorsty, i obszedłszy tym sposobem cofających się powstańców, rzucili się atakując ich. Jednocześnie z tém powstańcy byli atakowani takoż przez ścigającą ich w ślad piechotę, widząc się otoczonymi powstańcy zatrzymali się i przylegli w krzakach. Piechota poszła na bagnety; oprócz zabitych powstańcy zostawili w naszym ręku 22 jeńców i w liczbie ostatnich dowódcę bandy, doktora Nieczaja. Z naszéj strony zabity 1, i ranionych 3 szeregowców. D. 11-go lutego oddział podpułkownika Ryńskiego wrócił do Krasnego Stawu. (Pocz. Pól.)

—W „Dzienniku Powszechnym“ wydrukowano następujące ogłoszenie warszawskiego oberpolicmejstra z 19-go lutego (3 marca): Kodeks kar kryminalnych i poprawczych tudzież ustawa ogólna zabraniają zbierania składek i ofiar bez pozwolenia władzy, nawet na kościoły lub zakłady dobroczynne. Tymczasem dochodzi do wiadomości policji, iż w wielu domach i zakładach dają się namawiać do ofiar łatwowierne osoby, złudzone rzekomą godnością celu, lub zagrożone jakoby niebezpiecznemi skutkami odmowy. Poczytuję więc sobie za obowiązek ostrzedz mieszkańców, aby się uchylali od podobnych wymagań, gdyż ponosząc niepotrzebne i bezowocne wydatki, przez swą powolność zachęcają tylko ludzi złéj woli do korzystania z ogólnéj dobroczynności i stają się tym sposobem uczęstnikami bezprawnych czynów, za co też w razie wykrycia mogą być pociągnięci do odpowiedzialności osobistéj.

O wypuszczeniu no[illegible] cztérech serij biletów podskarbstwa państwa LXXXIII, LXXXIV, LXXXV i LXXXVI, na trzy miljony rubli każdą. W Imiennym NAJJAŚNIEJSZEGO CESARZA Najwyższym ukazie danym senatowi rządzącemu 19-go lutego 1863 roku, z własnoręcznym JEGO CESARSKIEJ MOŚCI podpisem wyrażono: „W celu podania d[illegible] podskarbstwa państwa środków pokrycia rozchodów według budżetu krajowego na rok 1863, uznaliśmy za potrzebne, zgodnie z przedstawieniem ministra skarbu, w radzie państwa rozpoznaném dozwolić wypuszczenia cztérech serij biletów podskarbstwa państwa LXXXIII, LXXXIV, LXXXV i LXXXVI, na trzy miljony rubli każdą, razem na dwanaście miljonów rubli, na mocy dołączającéj się ustawy, naznaczając termin poczynających się procentów dla LXXXIII i LXXXIV od 1-go lutego, a dla LXXXV i LXXXVI serij od 1-go kwietnia 1863 roku. Skutkiem tego rozkazujemy senatowi rządzącemu dla wykonania tego uczynić należyte rozporządzenie.

—O tém, iż żołnierz[illegible] urlopowani na krót[illegible] nie powinni się żenić bez [illegible]olenia swego zwierzchnictwa. [illegible]ister wojny rozkazał ogłosić w wydziale wojsk dla należytego wykonania, aby w biletach żołnierzy stopni urlopowanych na czas krótki, koniecznie było wymienono, iż oni nie mają prawa się żenić w czasie urlopu bez pozwolenia swego zwierzchnictwa (18 lutego 1863 r.)

—O nadaniu żydom, którzy przebyli 10 lat w 1-éj gildzie i 20 lat w 2-éj, prawa na otrzymanie dziedzicznego obywatelstwa.

CESARZ JEGO MOŚĆ w skutku [illegible]wienia ministra skarbu do komitetu żydowskiego [illegible]cyzję onego, w 11-m dniu upł. stycznia Najwyżéj ro[illegible]ać raczył; zamiast art: 597 t. IX pr. stan. postanowić: „Żydzi—kupcy, którzy przebyli dziesięć lat w pierwszéj gildzie i dwadzieścia lat w drugiéj, zaliczają się w poczet dziedzicznych obywateli, na téj samej zasadzie, jak i zapisani do tych gild kupcy innych wyznań.“

—O pensji dla wdów zabitych osób stanu wojskowego. CESARZ JEGO MOŚĆ dnia 4-go bież. lutego Najwyżéj rozkazać raczył: Uczynić obowowiązującym służbie morskiéj Najwyższy rozkaz wydany w wydziale lądowych wojsk, zawierający się w tém, aby wdowom każdego z wojskowych, zabitych przy wykonaniu swego obowiązku naznaczać połowę pensji ich mężów z podskarbstwa państwa.

— Rozkazem do wojsk wileńskiego wojennego o[illegible] z 11 lutego N 54 mianowany został naczelnik[illegible]nym w powiecie dziśnieńskim, zamiast majora [illegible] dowódca bataljonu rezerwowego muromskieg[illegible]choty pułkownik Bielawski, z upodrzędnienie[illegible]skiéj i wiejskiéj policij.

— W wileńskim rządzie gubernj[illegible] cyrkułowi 5-go cyrkułu pttu lidzkiego [illegible] pttu SUCHOCKI i MANCEWICZ zalic[illegible] rządzie gubernjalnym, a na ich miejsca [illegible] zostali: assesorem 5-go cyrkułu pttu lidzkiego [illegible]ancelista biura naczelnika gubernji wileńskiéj sekretarz kollegjalny JAKUBOWSKI, a assesorem 4-go cyrkułu pttu wileńskiego, assesor cyrkułowy gub. Ołoneckiéj CHALECKI; assesorowie 2-go i 4-go cyrkułów pttu oszmiańskiego BIELINSKI i MIKULICZ zaliczają się przy rządzie gubernjalnym; assesor 6-go cyrkułu pttu wileńskiego ANDRJASZEW przenosi się na assesora 1-go cyrkułu tegoż pttu, a assesor 1-go cyrkułu NIEMCZYNOWICZ mianuje się assesorem 4-go cyrkułu pttu oszmiańskiego; assesorem 6-go cyrkułu wileńskiego pttu mianuje się dymissjowany sztabs kapitan BRIUCHOW, a assesorem 2-go cyrkułu oszmiańskiego pttu, sekretarz wileńskiego lekarskiego zarządu PIEKARSKI, od 11 lutego. Sekretarz wileńskiego zarządu lekarskiego sekr. gub. Eljaszewicz uwalnia się od obowiązku na własną prośbę, a na jego miejsce przenosi się sekretarz wilejskiéj dumy miejskiéj Piekarski od 30 stycznia; zostający przy rządzie gubernjalnym sekr. kol. Bieliński i sekretarz 2-go cyrkułu pttu oszmiańskiego sekr. gub. Suchocki uwolnieni zostali od służby od 13 bież. lutego.

Część Nieurzędowa.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— **Pogląd na najbliższą przyszłość świętego Kościoła katolickiego.** Poznań, u Merzbacha 1862 r. 58 str. Broszura ta wyszła jeszcze w roku przeszłym, lecz nie przypominamy sobie, ażebyśmy gdzie o niéj znaleźli wzmiankę. Należy ona do tych publikacij w duchu jak najściślejszéj ortodoksji, które nie zdają się dla świeckich osób przeznaczone... Zdać sprawę z rzeczy tak stanowiskiem od zwyczajnego ludzkiego różnéj, jest trudném, prawie niepodobném. Autor wychodzi z założenia, które we wszystkich czasach i po wszystkie czasy się powtarzało, zresztą wcale nie będącego artykułem wiary, mianowicie, że świat dzisiejszy jest najstraszliwiéj zepsutym i bezprzykładnie złym. Zacząwszy od tego, kończy dowodząc, że wszystko przepowiada blizki jego koniec, Antychrysta przyjście, i zwiastuje czasy ostateczne. Nie dziwilibyśmy się nie znającym dziejów, i w IX wieku straszącym zagładą świata; ale przy całém poszanowaniu dla głębokich przekonań autora odesłać go musimy do historji, by się uspokoił: bo dzisiejsze istotnie straszliwe czasy, od średniowiecznego zamętu jaśniejsze się nam wydają. (G. P.)

— Druk 3-go i ostatniego zeszytu **Przewodnika filozoficznego**, w przekładzie p. Eleonory Ziemięckiéj, zawierający Teodyceę— opuścił prassę i w tych dniach ukaże się w handlu księgarskim.

— Piszą z **Ostroga** do Gaz. Polskiéj: Listy nadawcze sypią się, jak z rogu obfitości, a wszystkie dobrowolne ze skupem, bo gdzie tylko już wprowadzono listy nadawcze, tam widocznie łaska boża daje się spostrzegać, w tejże chwili braterstwo między dworem a wsią zawiązuje się, a pośrednicy dobrze się powiatowi zasłużyli, i jeżeli dotąd były jakie nieporozumienia, to dziś urazy sobie wzajemnie odpuszczono, wspomniawszy zbliżający się dzień Zmartwychwstania Pańskiego, w który to nikt z wiernych do stołu Pańskiego zbliżyć się nie ma prawa, mając na sercu żal do brata. Oddając sprawiedliwość wszystkim pośrednikom tego powiatu, nie sposób zamilczeć, że pośrednik Boski z nich wszystkich najbardziéj odznaczył się; bo nietylko urządził najlepiéj zarządy gminne, nadawszy im samoistność, ale nadto urządził kontrolę sług w swym okręgu; a od dnia wstąpienia w urzędowanie po dzisiejszy, nie było żadnéj w okręgu jego sprawy, gdyż wszystko kończyło się familijnie w domu, z największą radością stron obu. Nadto kiedy w każdym zakątku okolicy naszéj myślą o umoralnieniu ludu i Ostrogskie tego nie zasypia. W bieżącéj kampanji mniéj gorzelni puszczono, a dostojny pośrednik Boski, widząc jakie przeszkody tworzy w podniesieniu rolnictwa pijaństwo ludu, wniósł o skasowanie sprzedaży wódki po karczmach. (Notujemy, że ten projekt utworzył się w dzień wprowadzenia listu nadawczego w Tudorowie, a zatém dobrą jest wróżbą dla mieszkańców tego majątku, poczynających nowe życie). Przytém dodać uważam jeszcze za potrzebę, że u nas od czasu wprowadzenia listów nadawczych robotnik nie podrożał, sług folwarcznych (czeladzi) nie brak, tylko, z oficjalistami mamy trochę kłopotu, bo podstarościch i pisarzy prowentowych od Nowego Roku dostać już niepo[illegible] gdyż tych mieliśmy po większéj części z okolicznéj [illegible] do jednodworców zapisanéj, a z pierwszym stycz[illegible] b. nowy zarząd akcyzy wódczanéj [illegible] płacąc im bardzo drogo, przeznaczył na [illegible]nianych, do których to obowiązków przeszła akcyza s[illegible]ntów używała, którzy tam, mówiąc w nawiasie, chleba [illegible] siebie i dzieci przysporzyli,—ten to przykład naszą biedną szlachtę bardziéj zwabił na te obowiązki. Brak tylko pieniędzy ogólnie czuć się daje. Panowie kapitaliści woleli swe pieniądze oddać na procent, jak szlachcie pożyczyć, boby tę dźwignęli, przeto ich Bóg ukarał, bo spekulanci zbankrutowali. Na papierowych pieniądzach 10% tracić potrzeba i lichwa wszędzie panuje, a brak Kredytowego Towarzystwa może sprowadzić straszne społeczne przesilenie. T. B.

— Jedn[illegible]awszych i rzadszych dziełek **Lelewela**, jest maleńka [illegible] rozprawka, naprzód po francuzku, potém w tłómaczeniu polskiém p. Henr. Kałussowskiego wydana w Brukselli (u J. H. Dehou, 1860). O monetach błaznów i niewiniątek (z tablicą) Jest to już drugie wydanie, piérwsza bowiem edycja 1837, w pięćdziesięciu egzemplarzach tylko, jest prawie nieznaną osobliwością. Lelewel napisał tę rozprawkę z powodu uczonego dzieła M. H. Regollot'a o monetach ołowiankach tych zgromadzeń wesołych, uświęconych dawnym zwyczajem we Francji, które w średnich wiekach miały egzystencją uprawnioną od niepamiętnych czasów i na pamiątkę swego istnienia odbijały medale z pociesznemi nieraz napisami i godłami.

— **Krasicki.**— P. Matuszewski, który niedawno wydał w małéj książeczce „Bajki Ignacego Krasickiego" z drzeworytami, zamierza wkrótce ogłosić drukiem, „Dzieła poetyckie Ignacego Krasickiego" w dwóch tomach. Radzibyśmy, aby te ostatnie dzieła piękniéj pod względem [illegible] zewnętrznéj wydane były od bajek, a sprzedawane [illegible] cenie przystępniejszéj, któréj przecież nie obciąża[illegible]a autorskie.

— [illegible] **postanowienia szlachty bessarabskiéj.** — Na [illegible]wie w końcu stycznia roku bieżącego ogól[illegible] szlachty bessarabskiego obwodu, zapa[illegible]enia w rzeczy reformy ustawy wyborowéj, k[illegible]obliwości tu notujemy. Ożywione i długie debat[illegible]ły się nad kwestją dopuszczenia żydów właścicieli ziem[illegible]skich do wyborów, jeżeli kurs nauk w szkole wyższéj lub średniéj otrzymają, tudzież o niezbędnéj potrzebie znajomości języka mołdawskiego dla kandydatów na urzędy od wyboru. Większością 87 głosów przeciwko 17 postanowiono niedopuszczać żydów na wybory, chociażby skąd inąd mieli wszolkie ku temu kwalifikacje, większością zaś 81 głosów przeciwko 27 znajomość języka mołdawskiego dla kandydatow na urzędy uznano za niezbędną.

— **Kassa pożyczkowa ś-go Wincentego a Paulo w Warszawie.**—Komitet tejże kassy odbywa czynności swe w domu Szacenbacha przy ulicy Aleksandrji, Nr. 2771, wprost Sewerynowa, a to w poniedziałki każdego tygodnia, w dniu zaś 4 stycznia b. r. odbył posiedzenie ogólne roczne. Ze sprawozdania obrotu funduszów téjże kassy okazało się: że w r. z. 1862 udzielono pożyczek 128 osobom, mianowicie: kobietom z szycia utrzymującym się, biednym i nieszczęśliwym, handlarzom wiktuałów, nauczycielom niższym prywatnym, akuszerkom, rzemieślnikom i wyrobnikom, a to w ilości złot. pol. 24,250. Pożyczki udzielone winny być spłacane wraz z procentem 4%, w ciągu roku jednego, ratami tygodniowemi lub miesięcznemi. W dniu wyżéj wyrażonym, jako z początkiem nowego roku, przystąpiono do wyboru nowych członków do komitetu, celem administrowania całością funduszów, wypłacania pożyczek, przyjmowania rat zwrotów i t. d. Jakoż komitet rzeczony dziś składają: prezes a zarazem założyciel Kassy p. Bronisław Skarzyński; vice-prezes, radca stanu Antoni Gautier; kassjer Ludwik Kraków; kontroler Antoni Borowski; sekretarz Julian Łypaczewski; członkami zaś czynnymi są: pp. Gautier Jan, Niewiedzielski, Szypowski, And. Wierzejski, L. Kapliński, Piotrowski, Czapiejewski i inni. Oprócz Kassy pożyczkowéj ś-go Wincentego a Paulo, jest jeszcze druga podobna Kassa, założona przez panią Petrow, przy ulicy Chmielnéj pod Nr. 1527, oraz trzecia przy Warszawskiém Towarzystwie Dobroczynności, która jest otwartą codziennie i nakoniec 5 kass pożyczkowych na słowo, w cyrkule 1-m pod zarządem p. Jana Gautier; w cyrkule VII, pod zarządem p. Tadeusza Fechnera; w cyrkule X pod zarządem pana Jana Brygiewicza; w cyrkule XII pod zarządem p. Maksymiljana Radziszewskiego i w cyrkule XII na Pradze, pod zarządem p. Leona Sokolnickiego.

Otrzymujący pożyczki i rzetelnie je opłacający, znajdują prawdziwą pomoc w kassach pomienionych, tamują one nadto lichwiarstwo, umiejące korzystać z biedy i krytycznego położenia. (G. W.)

— Piszą z **Poznania** pod dniem 25 lutego: Wczoraj przed wydziałem kryminalnym sądu powiatowego Poznańskiego, toczyła się sprawa przeciwko odpowiedzialnemu redaktorowi „Dziennika Poznańskiego, z powodu artykułu zamieszczonego w grudniu r. z., o zebraniu spółki handlowéj, dawniéj Tellus, teraz Stowarzyszenia handlowego Bniński, Chłapowski, Plater et Comp., w którym prokuratorja królewska upatrywała wykroczenie przeciw przepisom kodeksu karnego. Obrońca obwinionego, rzecznik Janecki w nader treściwym głosie wniósł exceptionem veritatis, a sąd, po krótkiéj naradzie, odroczył termin, celem przyjęcia dowodów na większą część licznych twierdzeń obrońcy, z których kilka usunął. (G. W.)

— W miasteczku **Serdyni**, w gubernji Lubelskiéj powiecie Siedleckim, w majątku p. Ludwika Górskiego, w miejsce dotychczasowego dominjalnego szpitala o ośmiu łóżkach, wybudowany został w r. z., przez okolicznych sąsiednich obywateli, szpital nowy, na łożek 20. Szpital ten, pod wezwaniem ś-go Pawła, obsługiwany przez Siostry Miłosierdzia, w z. m. otwarty został. Zawiadamia się przeto wszystkich mieszkańców okolice te zamieszkałych, że chorych opieki szpitalnéj potrzebujących, do tego nowego zakładu nadesłać mogą za umiarkowaną opłatą, którą wszakże, Rada Opiekuńcza, późniéj utworzyć się mająca, wyznaczy.

— **Pan Grużewski**, dzierżawca apteki Sawickiego, w rzędzie innych członków Wileńskiego Towarzystwa Dobroczynności, przyjął obowiązek od 1 stycznia 1863 roku wydawania bezpłatnego lekarstw ze swéj apteki dla ubogich Dobroczynności w ciągu lat pięciu, corocznie na rs. dziesięć w materjałach (in crudo), i nadto przyrzekł na jeden rok 1863 wydawać lekarstwa z tejże apteki bezpłatnie na rs. sto dla cierpiącéj biednéj klassy mieszkańców miasta Wilna, bez różnicy wyznań, tylko za urzędowemi receptami lekarzy w mieście Wilnie praktykujących i za ich poświadczeniem o prawdziwym stanie ubogich potrzebujących. O takowym szlachetnym czynie pana Grużewskiego, Towarzystwo Dobroczynności podaje do publicznéj wiadomości, tak dla wiedzy pp. tutejszych lekarzy, jako też i biednéj klassy mieszkańców.

— **Szkółki wiejskie.**— Ciekawym jest niezmiernie stosunek szkółek wiejskich do ludności, jaki istnieje obecnie w niektórych okolicach kraju naszego. Z cyfr przez nas posiadanych podajemy wybitniejsze. W Konińskiém, na 130,000 mieszkańców w 56 parafjach katolickich, istnieje tylko 46 szkółek wykazanych. Znaczna liczba parafij nie jest żadną szkółką uposażona, przypuścić bowiem musimy, że znajdują się parafje posiadające po dwie lub nawet więcéj szkół elementarnych. W Kaliskiem znajduje się 19 szkółek w miastach i 34 we wsiach, a zatem jedna szkółka na 2,811 mieszkańców. W Włocławskiém istnieje ogółem 45 szkółek, z tych 19 w miastach i wsiach kościelnych. W Sieradzkiém na 12,000 ludności szkół 36, a w Rawskiém na 130 tysięcy ludności 58. W Stanisławowskiém, w 12 miasteczkach znajduje się po jednéj szkole w każdém, a w 785 wsiach szkół 7! Szkoły te wszystkie mają dochodu rs. 2,877, z któréj to summy pokryte są koszta utrzymywania szkoły i nauczycieli, nie przechodzące ogółem na szkołę tysiąca złotych! W Piotrkowskiém, na 184,434 mieszkańców znajduje się 24,573 dzieci; szkół elementarnych katolickich, ewangelickich i żydowskich, znajduje się 45, a do nich uczęszcza 2,215 dzieci. Szkółek początkowych prywatnych znajduje się 32, a do nich po naukę chodzi około tysiąca dzieci. Reszta dzieci 21,350 pozostaje bez żadnego elementarnego wychowania.— Przypuszczając średnią ilość dzieci na jedną szkołę po 50, co nie jest wcale za wiele, trzebaby utworzyć jeszcze 425 szkółek w Piotrkowskiém, jeżeli pragniemy, aby w téj okolicy oświata ludu istotnie postąpiła. Jakże jednak dalecy jesteśmy od téj cyfry a nawet przy najlepszych chęciach brak odpowiednich funduszów (te jednak wyszukać łatwo by się dały) i nauczycieli wykwalifikowanych do zajęcia posad podobnych. Dla tego też w kwestji téj zakładanie instytutów pedagogicznych uważamy za jeden z najważniejszych kroków postępu. Chociażby tylko instytuta takie w liczbie znacznéj miały być czasowemi, w miarę ustawania naglącéj potrzeby zwijanemi, to zawsze wydałyby one w ciągu lat kilku, odpowiednią liczbę nauczycieli wiejskich, którzyby roznieśli światło między lud dziś ciemny. (G. W.)

— **Długowieczność.**—W Szymborzu pod Inowrocławiem zmarła w pierwszych dniach b. m. pani Michalska, która dożyła lat 123. Pracowita staruszka w ostatnich życia latach zajmowała się domem, i chodziła pieszo do Plonkowa na mszą św. o pół mili.

—**Nowa Powieść.**—Nakładem Redakcji Tygodnika Mód wydaną została powieść historyczna „Marja Teressa w Węgrzech," przełożona przez p. Sewerynę Pruszakową, którą pismo to poprzednio w dodatku swym drukowało. Zajmujące to opowiadanie osnute jest na tle rozpaczliwego położenia Austrji, gdy wkroczenie połączonych wojsk saskich, pruskich, francuzkich i bawarskich do dziedzicznych państw téj monarchini, zmusiło ją do wycofania z Węgier załogi niemieckiéj. Na wezwanie Bohoniego męża o żelaznéj duszy, niezłomnego w miłości i przywiązaniu do ojczystéj ziemi, wielkiego nawet w ostatniéj chwili życia, szlachta zjeżdża się na narady, i kiedy poruszona potężnym głosem swego przewodnika, ma zapewnić tryumf dla sprawy ogólnéj, zjawienie się niepodziewane saméj Marji Teresy, jéj zręczna wymowa, grzeczności i obietnice niweczą wszystko, a zebrana szlachta węgierska dobywa szable, uchyla kornie głowy przed królową i woła jednomyślnie:—Śmierć w obronie Marji Teressy! Przekład starannie dopełniony przez p. Pruszakową niemałą także stanowi zaletę wydanéj powieści, która prawdą swą historyczną, nie jedną rzecz wydobywa z ciemnicy i odzierając z szat ułudnego fałszu, wszędzie przemawia zacną myślą i szlachetną miłością rodzinnéj ziemi. (G. P.)

— **Sprawa włościańska na Wołyniu.**— Piszą do Gazety Polskiéj: Samorząd gmin, w teorji nie jest rzeczą zupełnie nową w naszych prowincjach, podobny bowiem nadany jest oddawna włościanom skarbowym, lecz podobny tylko i w teorji. W saméj zaś rzeczy istnieje tam, jak wiemy, wpływ swego rodzaju, wywierany na gminę przez starszych gminy, którzy samowolnie zagarnąwszy w swe ręce całą władzę, używają jéj i nadużywają.

Przypuszczać jednak możemy, że komiteta redagujące ustawę włościańską widziały jasno stan ten rzeczy w majątkach skarbowych, i jako rękojmię, że włościanie obywatelscy niegdyś, urządzą się inaczéj, zwierzchni dozór nad gminami złożyły w ręce pośredników. Było to w istocie rękojmią moralną, zrobiono więc i w tym względzie co można było. Ogłosiwszy prawo, złożono wykonanie jego w dobre ręce, idzie więc tylko o chętne wykonywanie. Jednak tak nie jest po większéj części. F o r m a przeprowadzona wszędzie. Wybory wszystkich urzędników gminnych, dokonane pod okiem marszałków i pośredników i dokonane dobrze, to jest, bez żadnego nacisku z czyjéj bądź strony; lecz w tych sądach i zarządach duch ustawy zaledwo się odbija. Przyczyna łatwa do wyszukania: Panowie pośrednicy za główne i prawie wyłączne wzięli sobie zadanie, przeprowadzenie uregulowania stosunków między włościanami i dworem—a więc listy nadawcze; reszta dopełnia się o tyle mniéj więcéj, ile sama formalność wymaga, a że formalności dopełnić jest w stanie każden starszy gminy, bo każden ma przy sobie pisarza, zwykle ex-kancelistę, zatem rozporządzenie pośrednika zostaje zwykle prędko i dobrze pod względem formy, wykonane, „e sempre bene!"

Nie posądzam tu o złą wolę, lecz jednym się zdaje, że tak być powinno. Inni znajdują, że tak łatwiéj, i nie mylą się. Inni wreszcie nie zwracają na to wiele baczenia, nie mając swego samorządu, za rzecz wielkiéj wagi.

Tymczasem w tém jedynie leży niemal cała ważność emancypacji, inaczéj uwolnienie włościan będzie próżnem słowem; inaczéj, zmienili oni tylko panów; a lubo słyszałem pośredników twierdzących, że wierzą w zdrowy instynkt starszych gminy, lecz lud dawno ten instynkt inaczéj orzekł w przysłowiu: „Nie daj Boże z Iwana pana." Bo chcemyż widzieć uwolnienie w zniesieniu pańszczyzny? Bynajmniéj. Włościanin pracował za grunt i teraz jeśli nie ma gotówki do opłacenia czynszu, pracować za tenże grunt będzie. Przestał on być własnością właściciela ziemi, lecz i to nie dość, przestawszy być własnością, nabył zarazem pewnych praw człowieka wolnego; stanowienia, radzenia o swych potrzebach, tak, że gmina ma po większéj części tylko zbiorowe obowiązki względem władzy i społeczeństwa, wykonywanie zaś takowych przez indywidua, sposób i stopień znoszenia tych ciężarów, należą zupełnie do gminy. Sądy w materjach nie kryminalnych do niéjże. W tém więc jest wolność, i to jest droga, na któréj do dalszych jéj atrybucij iść mogą, których obecny stopień ich oświaty, udzielić im nie pozwolił.

Wszystko to mieli sobie włościanie ogłoszoném i tłómaczonem. Zarządy gminne i sądy poustanawiane. Dla czegoż nie korzystają tyle, ileby mogli? Bo ciemni, bo długie lata zupełnéj zależności nie usposobiły ich wcale do zrozumienia nadanych im przywilejów. Jednostajność zaś formy zewnętrznéj, naprowadza ich na fałszywy wniosek, że i sam zarząd tymże trybem iść powinien. Któż im wyjaśni? Parocha nie wiele obchodzi. Pisarza interesem nie jest. Jeśli więc pośrednik sam, nie mówię, nie wytłómaczy, bo zdaje się, że tłómaczy każden,—lecz nie poprowadzi za rękę, jak dzieci, to nic z tego nie będzie. Wiem co mi odpowiedzą panowie pośrednicy: Że zawaleni mnóstwem roboty, nie mogą być wszędzie, gdy teraz przedewszystkiem trzeba wprowadzać listy nadawcze. Prawda wiele, lecz:

P i e r w s z e: Samo wprowadzenie listów nadawczych poszłoby łatwiéj, gdyby pośrednicy zajęli się szczerze wewnętrzną administracją i sądownictwem gmin. Dowieść tego łatwo: Włościanie powszechnie są niekontenci z wprowadzonych listów nadawczych, a zapytani o powód odpowiadają: „Mówią nam, że otrzymamy wolność. Dzisiaj każą nam znowu płacić, lub odrabiać za ziemię, cóż to za wolność?" Rozumowanie nie logiczne, darujmy je ciemnocie. Lecz gdy włościanie mają nadaną rzeczywistą wolność w właściwych granicach, gdyby pośrednicy chcieli byli użyć jednego roku, na wprowadzenie w czyn téj wolności, i zamiast oddania ich pod władzę wybrańców gminy, przyuczyli jak rządzić się samym; pokazali jak iść i dokąd zajść, wówczas włościanie pojęliby prędzéj, że dostali jednak rzeczywiste przywileje, a wolność nie zależy na posiadaniu darmo cudzéj ziemi, teraz zaś rozumują sobie po swojemu: „Wszystko tak jak było, a zamiast pana jest starosta (sołtys) starszyna (starszy gminy) i pisarz, aż trzech za jednego."

Byłem świadkiem wprowadzania listu nadawczego w jednéj wiosce wołyńskiéj: Włościanie przyszli nachmurzeni i widocznie zwłoki pragnęli, lecz oświadczono im, że ta mieć miejsca nie może. Zarzuty, które robili, były tak błahe, że ustąpić musiały przed jasnem tłómaczeniem i odpowiedzią na każden. Podpisali więc, lecz zawsze z miną niechętną ludzi, którzy czują wprawdzie, że im się krzywda nie stała, lecz spodziewali się czegoś nierównie lepszego dla siebie. „Teraz, rzekł pośrednik po podpisaniu, pójdźmy do cerkwi podziękować Bogu za jego łaskę." „Co mi to za łaska!" odezwał się jeden z gromady, mając bez wątpienia na myśli, że nic darmo nie dostał, a reszta po dawnemu. Nie wiem więc, zkąd to zaufanie w ich zdrowy instynkt? Wyrzekłem to gdzieindziéj, że sam wierzę w zdrowy instynkt ludu naszego, prawo okazało również to zaufanie, lecz tu mowa o ludzie zbiorowo wziętym, o gminie, nie o pojedyńczych indywiduach. Są to ludzie, podlegli tymże wadom ludzkim, co i szlachta właściciele, a w dodatku nieoświeceni; wchodzą w pozycję nową dla siebie, do któréj się nie usposobili, a która już sama zdolna zepsuć, gdy się ich zostawi bez kierownictwa, błędy więc zarządu, mogą być również jak i dawniéj, jeśli niecięższe.

P o w t ó r e. Jakkolwiek wierzę w wielość pracy pp. pośredników, lecz urzędu wówczas się tylko podejmować wolno, gdy podołać mu można w zupełności, nie zaś czyniąc jedno, a opuszczając drugie. Wreszcie przywiązana do niego, odpowiednia wcale pensja w miarę innych urzędów, i ze względu, że wszyscy wybrani mają jakikolwiek, a niektórzy z nich bardzo dostateczny własny fundusz, daje możność powiększenia kancellarji, bądź liczebnie, bądź jakościowo, by się mieć kim zastąpić. Zresztą w wielu rzeczach miejscowych, miejscowi właściciele ziemscy, niektórzy przynajmniéj, chętnie by byli bezpłatnem wyręczeniem, gyby ich do tego wezwano.

Przejeżdżając téj jesieni przez Litwę, z ciekawością zatrzymywałem się w powiatach, gdzie się najlepiéj przeprowadza kwestja włościańska i wszędzie okazało się to skutkiem wpływu, pracy pośredników i staranności w przeprowadzeniu gminnéj organizacji. Gdy u nas robi się to tylko, co potrzeba, by zadość uczynić saméj tylko literze prawa, i temu co się nazywa w tutejszym języku urzędowym „Oczystka bumag" a tak jest niejednakowe jeszcze pojęcie własnego stanowiska, że widzieliśmy przykłady wkraczających mocno w atrybucje czysto-policyjnéj służby.

Rozumie się, że o wszystkich jednego powiedzieć, i do wszystkich jednego zastosować nie można, z góry więc reklamy wszelkie osobiste, uważam za płonne, bo nie mam tu nikogo na względzie, tylko stanowisko kwestji społecznéj, zbyt ważnéj, by usprawiedliwiła tak długie i mocne zajęcie, jakie obudziła we wszystkich. Skutkiem wykonywania wszystkiego o tyle, o ile wymaga litera prawa, sejmiki gmin są dla nich tylko ciężarem, jedną powinnością więcéj do odbycia, któréj unikają ile mogą, gdyż zmuszeni są iść do drugiéj odległéj nieraz wsi, stać tam cały dzień, póki interes, dla którego ich zebrano, nie ułatwi się; załatwiają go zaś zazwyczaj sami sołtysi i starsi gmin pod prezydencją pisarza, którzy zabierają głos decydujący, poczém oświadczają rezultat gromadzie, i ta odchodzi, nie mogąc pojąć dla czego dzień straciła, gdy i bez nich to sama starszyzna zrobić mogła i im na gruncie oznajmić. Skutkiem też takiego spełniania czczéj formy tylko, ani mowy nie ma w naszych zarządach gminnych, o środkach skuteczniejszych szerzenia oświaty, o środkach pomocy chorym, o wzajemnéj pomocy w klęskach. Nie od razu Kraków zbudowano, to prawda, lecz radzibyśmy widzieć, by się już ten Kraków chociaż zaczął budować. Jeśli zaś gdzie jest inaczéj, prosimy o doniesienie, nie dla przechwalania się jednych nad drugiemi, lecz dla naśladowania.

Napisawszy tyle w téj kwestji, dodać też coś potrzeba o postępie listów nadawczych: Im bliżéj terminu, tém więcéj się ich wprowadza. Ze strony włościan oporu nigdzie, ale i ochoty do podpisania ich mało gdzie. Można liczyć, że połowa ich dotąd wprowadzona mniéj więcéj.

— **Handel Odesski.**—Donoszą nam z Odessy pod dniem 16-m lutego: Nadzieje, wyrażone przez nas w przeszłém doniesieniu, a gorąco w sercu żywione przez wielu, że handel nasz zbożowy z rozpoczęciem nawigacji wzmoże się na siłach, poczynają znowu się rozpraszać i ustępować miejsca obawie. Ciepła zima, któréj dobrodziejstw i myśmy doświadczyli, nie przeszkadzała dowozom zboża do głównych rynków Anglji, Francji, Włoch, a nawet do portów morza niemieckiego. Wprawdzie nieczęste burze przeszkodziły tu i ówdzie prawidłowemu biegowi dowozów; niewątpliwą też jest rzeczą, że w większéj części krajów produkujących zboże zapasy są wyczerpane i że na miejscu konsumpcji są niewielkie; pomimo tego jednak korrespondenci handlowi obliczają, że tych zasobów starczy Zachodowi do przyszłego żniwa, a więc samo z siebie, słusznie czy niesłusznie wynika, że kwapić się do nas niemają powodu. Tym sposobem, świetne rachuby nasze przenoszą się z bliższego planu na przyszłoletnie żniwo, i wyznać potrzeba, że niezbywa nam na bardzo pocieszających widokach. Ale też inaczéj być niemoże; wszak smaczny obiadek marzy się zawsze głodnemu, a bogactwo proletarjuszowi,— my zaś pod względem ekonomicznym dawno już jesteśmy zapisani do szeregu głodnych i proletarjuszów. Koniec końców, ceny na rynkach angielskich niepodniosły się jak tego oczekiwano, zawsze są nizkie, spadły nawet w Marsylji, skutkiem czego zboże spadło u nas od 15 do 25 kop., a kukurudza od 5 do 7½ kop. na czetwert. Pszenicę płacono po 6 rub. 20 kop., 7 rub. 37½ kop., 8 rub. 25, 55, 62½, 95 kop.; do 9 rub. 15 k. Kukurudzę płacono po 5 rub. 12½ kop. do 5 rub. 15 kop. Siemię lniane kupowano po 9 rub. 90 do 10 rub. 50 kop. za czetwert. Łój płacono po 4 rub. 10 kop. Wełnę na dostawę w sierpniu szarą i czarną mytą, oraz prostą, dońską i krymską zamówiono po 5 rub. 75 kop. do 6 rub. 95 kop.

— **Żegluga parowa na Dnieprze.**—Dom handlowy Thomson, Bonard i komp. uznał za niemożliwe zajmować się dłużéj utrzymywaniem żeglugi parowéj na niższym Dnieprze. Tak więc przedsięwzięcie rozpoczęte w roku 1855 i z biedą prowadzone przez lat siedm ustaje. Postanowiono już przystąpić do likwidacji majątku przedsiębierstwa, i prawdopodobnie zbliżająca się nawigacja już ruchu parostatków na Dnieprze nieoglądа.

— **Komissje do przeglądania książek.**—Donoszą nam z Wiednia, że ze strony ministerstwa policji, z powodu nowego prawa prassowego i w porozumieniu z cesarsko-królewskiem ministerstwem stanu i ministerstwem sprawiedliwości, przed niejakim czasem wydane zostało polecenie, aby istniejące w Wiedniu, Krakowie i Lwowie, komissje do przeglądania książek, z dniem 9-m marca jako rozpoczęcia działalności nowego prawa prassowego, zostały rozwiązane i aby od tego dnia w tych wszystkich krajach, w których nowe prawo ma moc obowiązującą, dotychczasowe przeglądanie ksiąg zostało zniesione. Zlecenia w tym przedmiocie przesłane już zostały należytą drogą do władz finansowych i pocztowych.

— **Środek od wścieklizny.**—Jeden z naszych korrespondentów kommunikuje nam następujący środek od wścieklizny, wynaleziony przez Hildebranda i przez niego samego sprawdzony. Należy miejsce zranione przez wściekłe zwierzę trzymać w gorącéj wodzie, ogrzanéj do 60 stopni R. lub tak o ile chory znieść może i trzymać dopóty, aż woda zupełnie ostygnie. To się powtarza po razy kilka na dzień w przeciągu trzech tygodni. Hildebrand doświadczał tego środka najprzód na zwierzętach, a potém sprawdził też skuteczność jego działania i na ludziach. Pies wściekły pokąsał był 17 wołów, 45 krów, 2 wieprze, 1 konia i 1 kota; po upływie trzech tygodni wszystkie te zwierzęta dostały wścieklizny, z wyjątkiem tylko krów, których rany przez cały ten czas wystawione były na częste działanie gorącéj wody. Po tém doświadczeniu Hildebrand doradzał użycie swego sposobu wielu ludziom przez wściekłe zwierzęta pokąsanym i ilekroć rad jego usłuchano, zawsze chory powracał do zupełnego zdrowia. Wiadome jest powszechnie działanie gorącéj i ciepłéj wody na żywy organizm; wnosząc ze skutków przez nią sprawianych, sądzić należy, iż sposób przez Hildebranda wynaleziony na wściekliznę znajdzie zupełne potwierdzenie w praktyce i da się może rozciągnąć do wszystkich takich przypadków, w których jad dostaje się do organizmu zewnątrz, przez ranę lub włoskowate otwory skóry. Prostota tego środka i łatwość przygotowania i użycia go w każdym czasie i miejscu dać mu może jak największe upowszechnienie, oby z rzetelnym pożytkiem ludzkości!

— **Handel Ryzki.**—Donoszą nam z Rygi pod dniem 25-m lutego: W ciągu upłynionego tygodnia cisza jak zwykle, i może większa niż zwykle panowała na naszym rynku. Za konopie Anglicy niedają więcéj, jak po 123 rub. ass. gotówką, a po 127 rub. na zaliczkę 10%. Kantory niemieckie mniéj są wymyślne, chociaż niewiele zakupowały, ale za czyste konopie płaciły po 125 i 126 rub. gotówką, po 130 zaś rub. ass. zaliczając 10%, a resztę obowiązując się wypłacić po przyjściu ładunku na miejsce. Różnica cen między rozmaitemi gatunkami konopi wynosi 3 rub. Ze lnem obrótów niebyło; wyżéj nad 45, 40 i 35 rub. sr. dawać niechcą, a sprzedający na taką cenę się niezgadzają. Oleju konopnego zupełnie niema na sprzedaż. Siemię konopne 89 f. posiadający chcieliby sprzedać po 5 rub. 25 kop. na zaliczkę 50%; kupujący zgadzają się dać tę cenę, ale z zaliczką tylko 25%, gotówką zaś dają po 5 rub. O siemię lniane umów niezawierano; sprzedający żądają za 6 m. 3 g. po 8 rub. z zaliczką teraz 10%, lecz nabywców po takiéj cenie nieznajdują. Ze zbożem wreszcie również cicho: jęczmień zgodzonoby się sprzedać $^{103}/_{104}$ f. po 87 rub. sr. na zaliczkę 10%; owies 75 f. nawet po 65 rub. nabywców nieznajduje; za żyto $^{116}|_{117}$ f. dają po 101 rub. gotówką zaraz, ale żyta niema na rynku.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Burak pastewny, ze wszystkich roślin okopowych na ten cel u nas uprawianych, najwięcéj gospodarzowi przynosi korzyści, daje on bowiem obfity plon, bo zbiór jego z morga od 25 do 40 beczek dochodzi, daje massę karmu odżywnego, soczystego i wiele cukru w sobie zawierającego, co wszystko na wydajność mleka nadzwyczajnie wpływa. Burak nareszcie, czy to w sklepie, czy w kopcach lub rowach przechowany, nie podlega zepsuciu, ale do saméj wiosny zdrowo się przechowuje.

Wiele jest odmian buraków pastewnych, lecz je do trzech głównych zredukować można, to jest: z różową skórką, które najczęściéj przytém bywają długie, pomarańczowe, więcéj już okrągłe i białe. Różnica tak w uprawie jak i plonie wszystkich tych 3-ch gatunków niewielka, różowe tylko długie wymagają nieco gruntu głębszego. Grunt najwłaściwszy pod buraki jest czarnoziem głęboki, lecz burak pastewny nie jest tak wybrednym w gruncie jak cukrowy, i dobrze się udaje na gruntach lekkich, byleby nie zbyt suchych i obficie nawiezionych. Sam go uprawiałem z korzyścią w polu kartoflaném, w świeżym to jest w jesieni wywiezionym nawozie, wybierając tylko morgi płaskie, nieco dolniejsze a szczególniéj na kraju łąk położone. Podzołów, sapów, oraz glejów, w ogóle gruntów ciężkich, silnie zsiadających się, burak nieznosi.

Uprawa pod buraki pastewne jest taka sama jak pod kartofię, przed samym tylko zasiewem należy grunt zorać w dwuskibne zagonki i na grzbietach tych zagonków sadzić buraki w odległości stopy jeden od drugiego. Z własnego doświadczenia, jestem za sadzeniem nasienia nie zaś flansów, w naszym bowiem klimacie buraki hodowane z nasienia daleko są pewniejsze i większe wyrastają. W samym początku wegetacji strzedz pilnie należy, aby chwasty buraków niezajęły, bo to jest jedną z głównych przyczyn nieurodzaju buraków, użycie tu gracownika, obsypnika a nawet i ręki ludzkiéj, sowicie się opłaci. Nasienia burakowego w uprawie rzędowéj na morg 300 prętowy, do 3-ch garncy wychodzi. Nadmienić tu wypada, że do innych nawozów stajennych domięszana mąka kościana najdzielniéj na buraki i turnepsy skutkuje.

Marchew. Rozmaite są gatunki marchwi uprawianéj na paszę, z tych jednak najkorzystniejszą się okazała wielka biała z główką zieloną. Marchew jest wybornym karmem nie tylko dla bydła, owiec, trzody chlewnéj, ale nawet i dla koni, którym bardzo służy.

Marchew znosi grunt nawet i lekki, ale głęboko uprawiony i użyźniony; uprawa jéj zawsze rzędowa, w rowki porobione znacznikiem sypie się z ręki lub butelki nasienie pomięszane z piaskiem i zlekka ziemią przykrywa; po obejściu przerwać należy rośliny gęsto rosnące, następnie gracownikiem i obsypnikiem kilka razy przechodzić; nasienia marchwi używa się od 8 do 10 funtów na morg. Jeśli mamy kilka rodzajów roślin okopowych przeznaczonych na paszę, to najprzód należy skarmiać marchew, ponieważ ona zwykle od półzimy psuć się zaczyna.

Turneps (rzepa angielska olbrzymia). Uprawa jéj jest taka sama, jak marchwi, tylko że daleko rzadziéj powinna być zasiewaną, turnepsy bowiem na właściwym gruncie takiéj jak buraki pastewne dorastają wielkości, zatém blizko o stopę jedne od drugich rość powinny. Głęboka uprawa, żyzność gruntu, a przytém klimat suchy lecz więcéj wilgotny—oto są warunki sprzyjające uprawie rzepy i dla tego to w Anglji tak się ona udaje i stała się tam główną rośliną pastewną. Dwa są główne gatunki turnepsu, to jest podługowaty i okrągły; uprawiałem obydwa i ztąd daję pierwszeństwo okrągłemu. Turnepsy sadzą się w końcu maja.

Bobik. O uprawie téj rośliny mówiliśmy obszernie w jednym z tegorocznych przeglądów.

Kukurudza. Żadna z dotąd znanych roślin pastewnych nie wydaje tak wielkiéj massy paszy zielonéj jak kukurudza, która pod tym względem jest prawdziwie nieoszacowaną rośliną. Kto chce utrzymywać ciągle swoje bydło na stajni, ten się obejść bez kukurudzy uprawianéj na zielono już dzisiaj prawie niemoże. Ona bowiem dostarcza: 1) paszy nader taniéj; 2) w znacznéj ilości; 3) w czasie największéj potrzeby; 4) w najkrótszym po zasiewie czasie. Nadto z powodu zawartéj w niéj słodyczy, bydło spożywa ją z większą chciwością, aniżeli każdą inną zieloną paszę, że zaś znakomicie pomnaża mléko, o tém zupełnie się przekonałem.

Dostarcza nader taniéj i obfitéj paszy, albowiem z przestrzeni, z jakiéj zbieramy trzy fury wyki lub mięszanki na zieloną paszę, kukurudza wydaje od 9 do 15 fur, każda zaś fura zielonej paszy waży 44 do 50 cetnarów pols. Koniczyny czerwonéj lub mięszanki 5 funtów równa się co do pożywności jednemu funtowi dobrego siana, kiedy temu ostatniemu równa się tylko 3½ funta kukurudzy zielonéj.

Nadto koniczyna dopiero w 15 lub 18 miesięcy po zasianiu wydaje 400 do 500 centnarów z morga zielonéj paszy, kukurudza zaś w 2½ lub 3 miesiące po zasadzeniu, to jest, będąc sadzoną około połowy maja, już od sierpnia do października pewnéj dostarcza paszy. Prócz tego, skoro w razie wymarźnięcia czerwonéj koniczyny, gradobicia, pomnożenia zwierząt domowych,—braku paszy obawiać się należy, ze wszystkich roślin pastewnych, jedynie tylko kukurudza najpewniéj i w najkrótszym przeciągu czasu złemu ztąd wynikłemu zapobiedz może, wydając z małéj przestrzeni bardzo wiele paszy, a przytém od połowy maja aż do sierpnia może być sadzoną. Nieszkodzi jéj ani zbyt mokra pora czasu, ani też posucha. Wprawdzie podczas mokrego lata wydaje paszę więcéj wodnistą, a następnie mniéj posilną, lecz w tym razie większa jéj ilość zastępuje aż nadto jakość. W suchym zaś roku wydaje najposilniejszą i najwyborniejszą paszę. Z rodzaju kukurudzy najznajomszy jest gatunek w Europie zwany koński ząb, z powodu niejakiego podobieństwa jéj nasion do zębów konia. Gatunek ten niedojrzewa w polu w naszym klimacie, ale uprawiany na pokarm dla zwierząt wydaje ogromną massę zielonéj paszy.

Plonu jéj liczą z morga około 1600 centnarów w stanie świeżym, chociaż i więcéj jeszcze jest zdolna wydać w dogodném położeniu, na roli żyznéj i dobrze uprawnéj, kiedy przytém lato jest gorące. Wszystkie gatunki kukurudzy jednakowo się uprawiają, i jeżeli są przeznaczone na paszę, a nie na ziarno, to wszelki grunt jest dla nich odpowiedni, byle tylko był głęboko rozpulchniony i należycie użyźniony.

Im grunt mocniejszy jest z natury, tém też pewniéj w dwuletniéj mierzwie obradza, na lżejszym potrzebuje świeżego użyźnienia. Grunt zupełnie lekki wprost pod sadzenie, byle tylko gnojem krótkim dobrze rozłożonym, powinien być zasilony, i to nieledwie tak, aby ziarna prawie w nawoz sadzone były. Niemieccy gospodarze utrzymują, że na wegetację kukurudzy najlepiéj działa guano, którego w każdy otwór, w który się sadzi kukurudza po szczypcie wsypują, poczém dopiéro pokrywają je ziemią na cal grubo. Zamiast guano dla nas drogiego, można użyć wybornie gołębiego gnoju, a nawet i innego domowego ptastwa, chociaż w tym ostatnim razie już nie z takim pożytkiem jak guano. Kukurudzę sadzić można od połowy maja aż do końca lipca, a to podług możności doprawienia roli i potrzeby zielonéj paszy. Można też z korzyścią uprawiać ją w świeżo umierzwionym ugorze, a to dla tego, że kukurudza zebrana na zieloną paszę niewiele co wyjaławia ziemię, a swym obfitym i wielkim liściem osłaniając mocno powierzchnię ziemi, niedozwala wzrostu chwastom.

Oprócz tego zachodzi tu i ta jeszcze bardzo ważna okoliczność, że kukurudza tak wcześnie opuszcza rolę, iż następująca po niéj ozimina może być zasiana we właściwym czasie i na dobrze wyrobionéj ziemi.

Kukurudzę najlepiéj jest sadzić w rzędy, którym daje się kierunek z północy na południe, gdyż w takim razie rośliny są najlepiéj na działanie słońca wystawione, przez co bujniéj rosną.

Rzędy te dają się odległe od siebie na 15 cali, a w rzędach takowych mała kukurudza, jak Quarantine lub Quinquantine sadzi się o 6 cali od siebie, węgierska o 10, a koński ząb o 12. Może wielu będzie się zdawać taki siew za gęsty, lecz nic to nie szkodzi kukurudzy zbieranéj na zielono, co by było niestosownem przy jéj uprawie na ziarno. I tylko przy tak gęstém jéj sadzeniu można z niéj tak wielkie plony otrzymać, jak to wyżéj nadmieniliśmy.

Oczyszczanie z chwastów i okopywanie kukurudzy, odbywa się tak, jak i innych roślin okopowych, baczyć tylko potrzeba, aby to w czas odbyć, kiedy ona jest jeszcze mała, gdyż jak podrośnie, to już bez uszkodzenia konném narzędziem tych czynności koło niéj w żaden sposób wykonywać nie można, ale też wtedy tylko w rzadkich razach potrzebna jest tutaj ta czynność.

Na zieloną paszę kukurudza sprząta się kosą lub sierpem, poczém rznie się w ladzie na kawałki cztero lub pięcio-calowe, albo też po zebraniu z pola suszy na siano. Zbiór najlepszy jest, skoro następuje wtedy, kiedy wiechy jéj poczynaią zakwitać, bo wtenczas kukurudza wydaje paszę najlepszą i naobfitszą. Zebrana wcześniéj, za mała jest, wodnista i soki jéj nie są tak obfite w pierwiastek cukrowy; skoro zaś sprzęt po téj epoce przeciągniemy, to ona zestarzeje się, czyli łodygi jéj staną się zbyt twardemi i drzewiastemi. W ogóle najwłaściwsze użycie kukurudzy jest na zieloną paszę, gdyż na siano chcąc ją obrócić trudno bardzo schnie, a po wyschnięciu potrzeba ją drobno krajać na sieczkę, gdyż jéj grube łodygi, jakkolwiek ponętne dla bydła, trudno być mogą pożute. Trzymając bydło ciągle na stajni i uprawiając dla niego różne rośliny pastewne, właściwszem o wiele będzie spaszenie kukurudzy na zielono w lecie, a innych roślin ususzenie na siano na zimę, a to z téj przyczyny, że kukurudza nie zagrzewa się i niefermentuje tak łatwo, jak koniczyna czerwona, będąc po skoszeniu zwieziona do szopy, przeznaczonéj na skład zielonéj do dziennego użycia paszy; nadto kukurudza może być koszoną bez żadnéj obawy, zarówno podczas deszczu lub pogody; a nakoniec, że kukurudza nie odyma tak łatwo bydła, jak koniczyna lub mięszanka z wyki.

Jarmusz uprawiany jest w wielu miejscach północnych Niemiec na paszę. Głównie polecaną bywa w tym względzie odmiana bardzo wielka, z liśćmi na parę łokci długiemi, zwana jarmusz brunatny. Roślina ta uważana jako pastewna, zasługuje na naszą uwagę, ponieważ wydaje massę dobréj paszy, lubionéj przez bydło, wytrzymuje zimę najtęższą w gruncie, przez co nawet nabywa lepszego smaku, a oprócz tego za pomocą jéj możemy mieć w późnéj jesieni, w zimie i w czas na wiosnę ciągle świeżą zieloną paszę dla bydła. Można też w czasie lata wielkie jego liście na pokarm dla krów obrywać. Uprawa jego taka jest, jak kapusty.

Jarmusz wycinany w zimie, siekany i mięszany z sieczką, wyborny stanowi pokarm, dla bydła zdrowy i mléko pomnaża. Tęż samą ma zaletę kapusta morska której uprawa jest ta sama, tylko rzadziéj się jeszcze sadzi i w większe krzaki wyrasta.

Uprawa Sorgo i Mochy na paszę, winna u nas przejść jeszcze ze względu klimatu przez próby praktycznego doświadczenia.

Ze zbóż sprowadzonych do składu nasion Henryka Dębskiego, zwracamy uwagę ziemian naszych na pszenicę zimową białą zwaną Victoria, jęczmień Chevalier, groch polny angielski, owies kartoflany Pataten Hafer; wszystkie te gatunki zasługują na rozpowszechnienie i klimat nasz wybornie znoszą. Szczególniéj zaś teraz na wiosnę przemawiam za owsem kartoflanym, który stąd tak się nazywa, że sieje się zwykle po kartoflach, tam gdzie grunt jest zbyt lekki, żeby jęczmień mógł być zasiany, krótkiego wymaga czasu do dojrzałości, jest nader plenny, a ziarno jego jest tak piękne i ważkie, że trzeba dobrego zwyczajnego jęczmienia, aby mu dorównał, stąd też i w cenie nieustępuje na targach, a dochód z morga wyższy od jęczmienia przynosi. Owies ten daje tak bujne i piękne krupy, że je za perłowe niemal brać można. T. S.

ROZMAITOŚCI.

— W Pompei odkryto całą piekarnię z piecem, którego otwór był zakryty wielką żelazną zasłoną z dwiema rączkami. W piecu znajdowały się bułki, w téj formie, w jakiéj je tam wsadzono przed tysiąc siedmset ośmdziesięciu trzema laty. Bułek było ośmdziesiąt dwie; mają one formę okrągłą, około dwudziestu centymetrów w przecięciu i zachowały postać pierwotną, w jakiéj wyszły z rąk piekarza.

—Monitor francuzki donosi o mającéj nastąpić w maju 1863 r. wystawie psów, która się urządzi w zoologicznym ogrodzie lasu bulońskiego. Psy będą przyjmowane ze wszystkich stron świata; co się zaś tycze tego, jakie z nich będą mogły być przypuszczonemi na wystawę, stanowić o tém będzie osobna komissja. Lepsze psy otrzymają pieniężne nagrody, a także złote, srebrne i bronzowe medale.

— Do liczby najważniejszych badań statystyki, należy bezsprzecznie przecięciowe oznaczenie trwałości życia ludzkiego, czyli wieku, do jakiego każdy narodzony dójść może. Otoż obliczono, że wiek ten w cesarstwie austrjackiém wyraża się przez 41 lat, a mianowicie: w dolnéj Austrji przez 23,4, w górnéj przez 34,1, w Salzburgu przez 33,8, w Styrji przez 30,7, w Karyntji 32,5, w Krainie 28,5, na pobrzeżu austrjackiém przez 23,7, w Tyrolu przez 30,5, w Czechach przez 25,7, w Morawji przez 24,8, na Szląsku przez 25,2, w Galicji przez 20,4, na Bukowinie przez 29,6, w Dalmacji przez 30,1, w Wenecji przez 25,9, w Węgrzech przez 19,9, w Chorwacji i Slawonji przez 30,2, w Siedmiogrodziu przez 34,9, na Pograniczu wojenném przez 34,9.

— W 1862 r. wydobyto rudy żelaznej, na całej kuli ziemskiéj, 7,200 miljonów kilogramów. Niemcy co rok dostarczają 775 mil., Wielka Brytanja 3,800 mil., Francja 863 mil., Stany Zjednoczone 800 mil., Austrja 285 mil., Rossja i Polska 235 mil., Szwecja i Norwegja 25 mil. i Hiszpanja 50 miljonów kilometrów.

— Wiadomo, że główną składową częścią perły jest węglan wapna. Muszlowa perła jest niczém innem jak anormalnie rozwiniętą warstwą muszli. Otoż, niedawnemi czasy amerykanin Dżon Bakon odkrył nową, dotychczas mało znaną postać perły, która się znajduje w zagłębieniach orzecha kokosowego. Perła ta, używana jako ozdoba u rajasów Indij wschodnich, ceni się na równi z rzeczywistą perłą i wielce do niéj jest podobną. Powierzchnia jéj gładka, biała jak mleko. W kwasach perła kokosowa się rozpuszcza, nie okazując jednak w sobie, nawet pod mikroskopem, pierwiastku roślinnego. Roślinna perła bardzo rzadko się jednak spotyka. Tylko w Singapurze tu i ówdzie znaleźć ją można. Mówią, że te perły dochodzą nieraz wielkości wiśni. Bakon jednak widział li tylko drobne. Pochodzenie roślinnej perły tém więcéj zadziwia, że analiza chemiczna ani w mléku, ani w kokosowym orzechu nie wykryła węglanu wapna.

— Mniemamy, że sprawimy przyjemność czytelnikom Kurjera, podając niektóre szczegóły z życia Wiktora Hugo. Syn jenerała pierwszego cesarstwa, uwolnionego ze skromną pensją, Wiktor Hugo za młodu przywykł do niedostatku. Gdy mu umarła matka, tak był biedny, że nie miał z czego sprawić czarnéj odzieży, by nosić po niej żałobę, stąd też lękając się, by na niego niezwracano oczu, wychodził tylko wieczorami. Pierwsze jego utwory: Ody i ballady przyniosły mu w ciągu pierwszych trzech lat tylko 720 franków. Jak bohater jego Marjusz, w którym łatwo poznać samego autora, nie wydawał na rok tysiąca franków. Rozkochany w pannie Foucher, córce ubogiego urzędnika, trzy razy się jéj oświadczał i trzy razy ojciec mu rekuzował, i wówczas dopiéro dał swoje zezwolenie, aż poeta okazał 1500 franków, przez się zebranych. Takąż samą kwotę otrzymał w posagu. Ciężkie było życie poety do 1832 r., czyli do wyjścia na świat romansu „Kościoł Panny Marji;“ za ten utwór otrzymał do 30,000 fr. Odtąd zupełnie się otrząsł z ciężkich życiowych kłopotów, i dzięki zaprowadzonemu przez się porządkowi, los jego ciągle się polepszał. Wraz z mieniem, wzrastała jego sława. Wkrótce został członkiem akademji francuzkiéj, następnie wszedł do izby parów, a po lutowéj rewolucji został deputowanym. Wypadki 2 grudnia oddaliły go z Francji. Rzecz dziwna! nieprzyjazny ten pod wielu względami przewrót w dwójnasób powiększył jego fortunę. Posiadał kapitał 300,000 fr. we francuzkich papierach. Za te pieniądze kupił akcje belgijskiego narodowego banku, które wówczas spadły, lecz następnie poszły w górę i kapitał podwoił się. Prócz tego co rok otrzymuje piękny dochód około 60,000 fr., jak mówią za stare utwory. A co mówić o nowych, gdy jedne les Misérables przyniosły mu 250,000 fr.? Mieszka obecnie w Hotville-house (na wyspie Jersey), otoczony rodziną i przyjaciołmi, korzystającemi z jego gościnności.

Biedni, prawdziwi i fałszywi, oblegają go swojemi prośbami o wsparcie, które po wydaniu Nędzników, podniosły się do 800,000 franków! Jedni żądali tylko 10 franków, inni dowodzili że niezbędnie potrzebują aż 1000 fr. Oczywista, że i skarby monarsze nie mogłyby im nastarczyć. Hugo jednak z dziwném wylaniem wspiera ubogich, a imię jego wielkiéj powagi używa na wyspie Jersey, gdzie też utrzymuje trzydzieścioro ubogiéj dziatwy, odziewa ich i płaci za nich w szkole. Raz w miesiąc zaprasza swoich małych wychowańców do siebie na obiad. Zgoła jest to człowiek przystępny, szczodry i genjalny zarazem. W jego utworach najlepiéj się maluje jego wzniosła dusza.

— Gniazda jaskółcze (po ang. birds' nests, po chińsku jeen-wo), zowią się też gniazdami zimorodków, ptaszemi gniazdami i t. d. Gniazda te należą do maleńkiéj jaskółki salangana (hirundo esculenta), którą malajczykowie nazywają salang lub sayang. Ojczyzną tego ptaka są przedewszystkiém wyspy indyjskiego archipelagu, wybrzeża Tung-King, Anamu i Birmańskie cesarstwo. Gniazda jaskółek bardzo małe, delikatne i nadzwyczaj lekkie, pod względem wielkości i kształtu przypominają skórkę od cytryny. Długość ich wynosi 8 do 10 centymetrów, szerekość 3—4 cent., głębokość 1 lub 2 cent., ciężar około 4 gramm. Gniazdo salangany niema żadnego podobieństwa do gniazd europejskiéj jaskółki. Wyjęte z jaskiń, z zewnętrznéj strony okryte są łodyżkami traw, wodorostów i mchów, wewnątrz zaś są wysłane puchem i piórkami, które tworzą miękką powierzchnię. Jeżeli gniazdo wziętem zostanie przed siedzeniem na jajkach, wtenczas można je oczyścić, niepozostawiając żadnych obcych cząstek; wówczas jest mglisto-białego koloru; po dobrém wysuszeniu staje się kruchem, a złam posiada błyszczący. Budowa jego składa się z rzędu równoległych sklejonych włókien, pokrytych tu i ówdzie jakąś nieregularną siatką, pochodzącą ze śluzu. Białe gniazda, jako obfitujące w kubilozę czyli śluzowatą istotę, najdrożéj kosztują, przytém powinny być zupełnie suche. Wartość gniazd zmniejsza się, jeżeli już były w nich złożone jajka, a tém więcéj jeżeli jajka zostały wysiedzianemi, jeżeli młode znajdowały się w gnieździe pewien czas i jeżeli gniazda od kilku lat zostawały w używaniu. Gniazda podobnego rodzaju są czarne zabarwione krwią, zawalane pomiotem, przepełnione piórami i różnego rodzaju śmieciem. Wszelako, pomimo tego zanieczyszczenia, cena ich nader wysoka, ile że zupełne ich oczyszczenie wymaga wielkich starań i pracy. Najmniéj kosztują gniazda ubogie w kubilozę. Jaskółka, u któréj odbiorą tylko co zbudowane gniazdo, śpiesznie rozpoczyna robić nowe dla złożenia swoich jajek, lecz nie mając w sobie dostatecznéj ilości soków, robi drugie gniazdo z wodorostów i mchów, wzmacniając je kubilozą. Długo rozmaicie sądzono o sposobie, jakiego używa salangana przy budowie swojego gniazda. Dzisiaj nie ulega wątpliwości, że w epoce miłości wydziela ona z dziobu rodzaj śliny, albo li też szczególnego śluzu. Ten śluz wychodzi z dziobu w postaci klejkich i delikatnych włókien. Część gniazda, idąca na pokarm, lub mówiąc właściwie, same gniazdo, w chwili jego ukończenia składa się z jednego śluzu. Payen tę istotę nazwał kubilozą. Nie zawsze jest ona jednakowa, a to stosownie do tego czy mniéj lub więcéj jest wyrobioną, mniéj lub więcéj delikatną, mniej lub więcéj białą; pomimo jednak zewnętrznego urozmaicenia, wewnętrzne jej własności są jedne i też same. W zimnéj wodzie z trudnością, w gorącéj łatwo się rozpuszcza; w kwasach, nawet słabych roztworach sody i potażu, tak gorących jak zimnych prędko się rozpuszcza. Jod mocno ubarwia tę istotę żółto-oranżową barwą. Istota, tworząca gniazda jaskółcze, składa się zazwyczaj z nieregularnych, nierównych włókien; jest napół przezroczysta, delikatna, twarda, zbita, krucha, bez zapachu i smaku; ma postać kleju rybiego; kolor białawy, mglisto-mleczny, przechodzący częstokroć w żółty lub różowy, lecz ten odcień bardzo blady. Salangany rzadko się oddalają od morskich wybrzeży, mówią jednak, że na Jawie i Lusonie są groty w odległości 50 i 60 mil od morza, obfitujące w to ptastwo. W czasie budowania gniazd, zauważano, iż nieustannie przelatują z miejsca swojego zamieszkania na brzeg morski, gdzie czynne odbywają poszukiwania. Według wszelkiego prawdopodobieństwa, zbierają tam miękkie wymoczki, porosty i algi. Mniemają, że tym to właśnie szczególnym istotom przygotowywanym i oczyszczanym przez ptaka, wyrabiany przezeń śluz zawdzięcza swe własności. Niepodlega wątpliwości, że w liczbie materjałów, tworzących gniazdo jaskółki, przeważają resztki gelidium corneum, fucus edulis, gigartina tenax, gigartina lichenoides, i tym podobne morskie rośliny. W handlu gniazda jaskółcze dzielą się na trzy kategorje: mandaryńskie, najbielsze i najczystsze (kuan-jien); zwyczajne (czang-jien) i nieoczyszczone (mao-jien). Gniazda przeznaczone do stołu cesarskiego, kupują się w Emui, w Fukiang, którego rynek obficie w nie zaopatrzony, z powodu częstych komunikacij tego portu z archipelagiem indyjskim. Takich gniazd liczą pięć gatunków, do pierwszego należą gniazda najczystsze, w niektórych częściach niemal przezroczyste. Bywają też gniazda podrobione, tak doskonale naśladowane, że możnaby je przyjąć za gniazda pierwszego i drugiego gatunku. Prawdopodobnie wyrabiają się one z galarety, któréj dostarcza wiele mchów i wodorostów, obficie rosnących na indyjskim archipelagu, w Chinach i Anamie. Cały prawie archipelag indyjski obfituje w jaskółcze gniazda; najwięcéj się ich wszakże znajduje na Jawie, Borneo i Sumatra. Znajdują się też one na wyspach Filipińskich: lecz te mniej są cenione. Zazwyczaj znajdują się one w zagłębieniach skał, bądź w jaskiniach, bądź w rozpadlinach lub w ogólności w miejscach zakrytych. Przemysł potrafił zorganizować regularny zbiór gniazd, który jak np. na Jawie od dawna istnieje. Są to mianowicie jaskinie w górze Hunnang-salang, układu wapiennego, okrytéj zagłębieniami różnéj wielkości, tworzącemi do stu jaskiń, zamieszkanych przez niezliczoną ilość salangów. Tę górę trzyma dzierżawą pewien Chińczyk za 170,000 frank. rocznie; na rok dwa zbiory uskuteczniają się, a każdy z nich dostarcza 750 do 950 kilogramów gniazd, których średnia cena wynosi 160 franków za kilogram. Pierwszy gatunek tych gniazd kosztował w Manilli od 1800 do 2000 piastrów za pekul (pekul równa się 130 ang. funtom); w Kantonie do 5,700 piastrów za pierwszy, 2500 za drugi, od 200 do 325 za trzeci gatunek. Ceny te wszelako nie są stałe, w ogóle kilogram białych gniazd kosztuje w Chinach 180—450 franków. Ponieważ białe gniazda ważą w przecięciu 6 grammów, więc na kilogram przypada ich do 160, a każde gniazdo kosztuje około dwóch franków. Cyfry przywozu i wywozu niepodobna stanowczo oznaczyć, prawdopodobnie jednak, że w samych Chinach co rok się przedaje około 150 tysięcy kilogramów. Chińczycy przypisują jaskółczym gniazdom rzadkie wzmacniające, pobudzające i nasycające własności; stąd pokarm ten jest nadzwyczaj u nich poszukiwany. Używa się w zupie, a nawet wchodzi do różnych przypraw. Smak ma delikatny i przyjemno słodkawy. Każdy gość otrzymuje półtora gniazda.

— W Bawarji oficerom i podchorążym zabroniono nosić okulary. Ci zaś, którzyby nie mogli obejść się bez nich, powinni podać się do dymissji, jako inwalidzi.

— Rząd francuzki chciał podnieść do 3000 półtora-tysiączną płacę członków instytutu, lecz większość akademików była przeciw powiększeniu, któreby mogło nadać jakąś interesowaną cechę stopniowi, opierającemu dotychczasową swą wartość na szacunku społeczności.

— Czasopismo czeskie polityczne Pozor, wydawane od niedawnego czasu w Pradze przez kanonika Sztulca, następnie zabronione, zaczęło znowu z dniem 10 b. m. tamże wychodzić pod redakcją prof. Stańka, posła na sejm czeski.

— W tych dniach wyszła w Warszawie, wydana nakładem Redakcji roczników gospodarstwa krajowego „Krótka Jeografja Królestwa Polskiego“ ułożona przez Adama Wiślickiego, a przeznaczona jak się zdaje z odezwy na czele umieszczonéj, wyłącznie dla nauczycieli i uczniów szkółek wiejskich.

— Zawiązane niedawno w Czechach towarzystwo pod nazwą „Złata kniha divek czeskych,“ mające na celu wydawanie książek najstosowniejszych dla żeńskiej młodzieży czeskiej, coraz bardziéj wzmaga się. Liczy ono obecnie 1,000 członków (panien), a obok tego ogromna liczba nowych członków nie przestaje zgłaszać się ze wszystkich okolic kraju czeskiego.

— Sławna uczona pani Royé, któréj rząd francuzki zabronił niedawno mieć prelekcje publiczne w Paryżu, udała się do Holandji i Belgji, gdzie z wielkiém współczuciem i sympatją przyjęto jéj lekcje. Czytała kurs swój w Amsterdamie, w Brügge, w Gandawie a w Antwerpji zmuszoną była na żądanie publiczności powtórzyć odczyt dwa razy. I nic się nie stało! we wszystkich tych miastach spokojnie; żadnych szczególnych wypadków z powodu jéj wykładów nie było. Ale w Paryżu mogłoby być inaczéj. Kto wie, być może, że rząd dobrze postąpił, nie pozwalając czytać lekcij uczonéj dziewicy.

— Minister austrjacki handlu i rolnictwa hr. Wickenburg, zaprojektował cesarzowi urządzenie powszechnéj wystawy w Wiedniu. Dnia 8 lutego cesarz zgodził się na projektowaną wystawę przemysłową i rolniczą, przytém żądał, ażeby i dzieła sztuki przyjęte na nią były; wystawa ta jeżeli okoliczności nie przeszkodzą, ma być odkrytą w r. 1865. Przytem ministrowi kazano za rok donieść cesarzowi o stanie tego projektu.

— Stan temperatury we Francji wzbudza obawę co do żniwa i zbiorów w tym roku. W zachodniéj Europie zima jest nie lepsza jak u nas. Pogoda tak jest tam piękną, powietrze tak ciepłe, że roślinność wybujała w nadzwyczajnym stopniu. Dnia 10 lutego żyto wszędzie pozieleniało, a w niektórych miejscach i dobrze podrosło; brzoskwinie kwitły, inne owocowe drzewa i krzewy pokryły się pączkami i zaczęły się rozpuszczać. Ale ponieważ wątpić nie można, iż po 10 lutym będą jeszcze mrozy, a więc lękać się o rośliny trzeba. Z tego powodu w Paryżu wszystko podrożało.

— Rozbójnicy angielscy często rozmaitemi dowcipkami dopinają celu swego. Jeden z nich, wiedząc, że pewien dżentelmen pojedzie z willi swojéj do Londynu, a stamtąd wieść z sobą będzie sporą summę, zatrzymał go gdy ten wracał, i trzymając w ręku żywego królika, powiedział: — Kup pan proszę, królika. — Na cóż mi on, odejdź pan, powiedział dżentelmen surowo.—Muszę go koniecznie sprzedać, mówił rozbójnik, i przykładając do piersi jego pistolet, dodał: przytém drogo nie proszę; tylko te dwa tysiące gwinei, któreś pan w Londynie otrzymał.—Na takie dictum acerbum, odpowiedź trudno znaleźć i dżentelmen oddał pieniądze, a wziął królika.

W sześć lat potém ten sam dżentelmen, zmieniając bankowy bilet, poznał, że bankier jest tymże samym rozbójnikiem, który mu sprzedał królika. Zmieniwszy pieniądze, poprosił bankiera do osóbnego pokoju, mówiąc, że musi mu zakomunikować rzecz ważną. Ten zaprowadził go do swego gabinetu, i dżentelmen powiedział: — Przez lat sześć pielęgnowałem troskiwie królika, któregoś mi pan sprzedał. On nauczył się różnych sztuk, a nawet mówi, radził mi więc, abym się udał do pana, z prośbą, abyś go pan wykupił. Pan wiesz dobrze cenę królika.— Mówiąc to wyjął z kieszeni rewolwer, który go od dnia tego pamiętnego zdarzenia nie opuścił.—A! pamiętam, odpowiedział bankier, z przyjemnością spełnię żądanie pańskie, ponieważ te dwa tysiące dały mi piękne procenta; wzbogaciłem się i zwrócę je panu w całości, zostaw pan tylko królika u siebie. Niech on panu przypomina, że i rozbójnicy wypłacają szlachetnie długi swoje.

— Donoszą nam z Mohylewa, że w powiecie rohaczewskim, w hucie wołosowskiéj, pięcioletni syn tamecznego fabrykanta szkła Jana Wermera, Wincenty, w dniu 13 października roku przeszłego, umarł w konwulsjach, skutkiem nadmiernego wypicia gorzałki.

— Z ostatnich drukowanych sprawozdań dowiadujemy się, że liczba anglikańskiego duchowieństwa jest następująca: w Anglji i Wales 28 biskupów, 30 dziekanów, 72 archidjakonów i 17,000 księży niższych; w Irlandji—12 biskupów (protestanckich), 32 dziekanów i około 2,000 księży niższych. W Szkocji — 7 biskupów i 161 księży anglikańskich; w kolonjach liczą 40 protestanckich biskupów, 4-ch missjonarzów biskupów i 1,781 księży.

— Pani Aubé, pokłóciwszy się z mężem, przyrzekła z a w s t y d z i ć g o. I oto jak się do tego wzięła. D. 28 grudnia poszła na targ, a widząc, że sprzedająca żywność przekupka zajęta była rozmową z sąsiadką swoją, ściągnęła kurczę, i niechowając swéj zdobyczy szła najspokojniéj drogą swoją. „Pani Clay, pani Clay, skradziono pani kurczę" wołano ze wszech stron. Pani Clay dognała złodziejkę, zawołała miejską policję i zaprowadziła ją przed sąd poprawczéj paryzkiej policji. Pani Aubé przyznała się do złodziejstwa. „Mąż mój — mówiła —dręczy mnie swą zazdrością, obchodzi się źle ze mną, chciałam więc być przyaresztowaną, ażeby go zawstydzić. — Ależ wstyd ten pada tylko na panią. — I na niego też; bo noszę imię jego. Sąd widać, usposobiony był do miłosierdzia, ponieważ oswobodził panią Aubé, pomimo, że ta się do złodziejstwa przyznała.

— Według C i v i t a C a t t o l i c a, jezuitów w końcu 1862 r. było 7,231, z których 2,203 mieszkało w 3-ch departamentach Francji: w paryzkim, lyońskim i tuluzkim.

— Cesarz i cesarzowa Francuzów wysłali niedawno w podarunku dla króla madagaskarskiego i jego córek mnóstwo ubrania, które zrobiło w stolicy tamecznéj wyspy ogromne wrażenie. Radość księżniczek była bez granic, gdy odmykając paki postrzegły jedwabne i koronkowe ubiory. Krynoliny, niezmiernie szerokie, zachwyciły wszystkie piękności madagaskarskie, które miały zręczność je widzieć. Jeden francuzki oficer pisze, że najstarsza córka króla Radama chce koniecznie stalowe obręcze przysłane z Paryża nosić na sukni. Mówi ona, że szkoda byłoby ukrywać krynolinę pod suknią.

— W Anglji jest teraz 148 więzień, w których utrzymują 130,000 więźniów, oprócz 400,000, którzy skazani bywają za mniejsze przestępstwa na czas krótki. Statystyczne tablice z 1860 i 1861 okazują, że na 13 procentów przybyło ważnych przestępców, na 5 procentów powtórnie zamkniętych i na 3 procenta przestępców mniej ważnych. Rezultat ten zrobił głębokie wrażenie na publiczności i lord Caernarvon zwrócił na to uwagę w izbie lordów. Według projektu lorda Granville naznaczono z powodu tego śledczą komissję.

— Kolonja W i k t o r j a w Australji. Przez dziesięć lat ostatnich miasto to znacznie się podniosło. W r. 1853 było mieszkańców 237,000; dziś jest do 540,000. W Melbourne, najludniejszém mieście w Australji jest 123,000 mieszkańców, a w niém jest już uniwersytet. Sprowadzenie wody do miasta tego kosztowało więcéj niż 5 miljonów rubli; dziś jest 30 wiader na człowieka. Przywóz towarów do téj kolonji, lat temu dziesięć wynosił 25 miljonów rubli, dziś prawie dochodziło do 100 miljonów. Wywóz złota zmniejszył się, ale za to powiększył się wywóz innych przedmiotów, np. wełny, łoju, sadła, bydła (od 6 do 28 miljonów).

— Ksiądz Antoni Gunthner zmarł d. 24 lutego w Wiedniu. Urodzony d. 17 listopada 1783 r. w Lindau w Czechach, był autorem kilku pism filozoficznéj i teologicznéj treści, członkiem akademji nauk w Wiedniu i Monachjum. Znany jest wyrok, jaki padł na pisma jego w Rzymie: dekretem d. 8 stycznia 1857 dziewięć pism jego zostało wciągniętych na Indeks. Autor wyrokowi poddał się z pokorą kapłana; ale przez cały ciąg życia bolał nad tém, że nie mógł obowiązków swych z przekonaniami pogodzić.

— W gazecie lekarskiéj Moskiewskiéj, opisany jest wypadek otrucia kartoflami, które wypuściły rostki, zaszły w Moskwie w roku 1862. Kartofle użyte były na pokarm, przysmażane na maśle. Z 4-ch osób, które zachorowały, dwie umarło, drugie zaś dwie, które mniéj ich spożyły, wyzdrowiały. Przypadłości choroby objawiły się przez rozwolnienie, mdłości, wymioty, t. j. zapalenie kiszek i żołądka i t. p.— Wypadek ten powinien zwrócić uwagę na szkodliwość używania na pokarm kartofli wyrosłych, a to z tego powodu, iż w wyrastającéj kartofli, a mianowicie w młodych pędach, mieści się ostry alkaloid narkotyczny—solaninem zwany, działający podobnie jak trucizna narkotyczna.— Pod względem prawnym wyżéj opisany wypadek miał to znaczenie, iż w prowadzącym śledztwo obudził podejrzenie otrucia umyślnego.

— Ksiądz Michon kończy obecnie dzieło swoje, noszące tytuł „Historja drugiego Cesarstwa (L'Histoire du second Empire), którego pierwszy tom wkrótce wyjdzie z druku. Jest to pierwsza większa praca historyczna o dziesięciu ostatnich ubiegłych latach. Ważność przedmiotu, niezależność autora i znane w literaturze jego imię, zapewnia ją z góry temu dziełu powodzenie.

— Na posiedzeniu akademji francuzkiéj, d. 26-go z. m. Dumas przedstawił, od znanego chemika professora Bunsen, próbkę nowego metalu rubidium zwanego, a wykrytego przy pomocy analizy spektralnéj. Metal ten pali się na wodzie jak potassium, z którym ma wiele podobieństwa. P. Dumas udzielił także szczegółowe sprawozdanie o własnościach rubidium.

— Z Kopenhagi donoszą, że artylerja królewska odbywa tam od niejakiego czasu próby z prochem fabrykowanym z papieru, uwieńczone jak najpomyślniejszym skutkiem. Zwykły papier do pakowania używany, może być zamieniony w przeciągu 10 do 15 minut w pewien rodzaj prochu nader silnego i mogącego służyć bezzwłócznie do strzelania. Wynalazek ten, budzący nadzieje wielkich korzyści, zawdzięczać należy pewnemu cudzoziemcowi.

— Dziennik „L'Economie" wychodzący w Tournay w Belgji, donosi, że w okolicach tego miasta widać już kasztany okryte listkami, fijołki kwitną, a na krzakach róż okazują się pączki. W Sailly, osadzie położonéj blizko granicy znajduje się pole rzepaku zaczynającego kwitnąć.

Toż samo pisze dziennik francuzki „Echo de Cévennes," zapewniając, że w departamentcie tamecznym trwa temperatura wiosenna i brzoskwinie rozkwitają.

— W Wiedniu, w archiwum ministerstwa spraw zagranicznych i dworu cesarskiego, znaleziono niedawno część rękopismu talmudu. Księga obejmująca akta, które oprawione zostały w XV wieku, za czasów cesarza Maksymiljana, potrzebowała nowéj oprawy. Po zdjęciu pargaminów z desek drewnianych przekonano się, iż takowe obejmują kilka rozdziałów rękopiśmiennych talmudu, bardzo dobrze zachowanych. Z liczby tych pargaminów, dwa są in folio majori, a dwa drugie in quarto. Wiadomo, że rękopism talmudu jest nadzwyczajną rzadkością. Rękopisma te mają być oddane uczonym kompetentnym dla zbadania, o ile tekst ich zgadza się z tekstem drukowanego talmudu.

— Podziemna koléj żelazna w Londynie niesłychanie jest czynna, i dotąd przynosi dochody przechodzące wszelkie nadzieje. Administracja nie może wydołać przewozowi pasażerów i towarów nagromadzonych na stacjach. Spodziewano się posyłać pociągi z trzech, a najwięcéj czterech wagonów, a teraz nawet podwójna ich liczba nie jest dostateczna. Ztego wynikają niedogodności, którym spółka musi jak najśpieszniéj zaradzić. Trzeba więc ogrzewać lokomotywy prowadzące daleko cięższe pociągi, aniżeli było przewidziane. Przyrządy przeznaczone do absorbowania dymu i pary stają się niedostateczne; tunel i stacje są przepełnione gazem siarczanym i wyziewami szkodliwemi, czyniącemi służbę mechaników, palaczy i straży bardzo uciążliwą, a nawet wpływającemi niekorzystnie na zdrowie passażerów. Gdyby przejazd był dłuższy, niepodobna by było wytrzymać. Z tego powodu spółka buduje ile można najśpieszniéj maszyny większéj siły i przyrządy do wentylacji skuteczniejsze, także urządza bieg pociągów nocnych towarowych, co ułatwi bieg pociągów dziennych osobowych. Omnibusy ze swéj strony współzawodniczą z tą koleją, zmniejszywszy z 2-ch pensów na 1 pens opłatę za kurs z Paddington do City i mostu Londyńskiego.

— We wschodnio-indyjskim dzienniku „Delhi," znajduje się nader ciekawy opis pogrzebu zmarłego niedawno w Putelahu maharadży Unundur-Sing-Bagadura. D. 13 listopada, gdy maharadża walczył ze śmiercią, rozesłano na różne strony Putelahu gońców, z rozkazem oswobodzenia z więzień 700 więźniów i rozdania ubogim 100 krów, 2000 rupij (95,733 złp. 10 gr.) wielką ilość chleba i pokarmów. Po śmierci maharadży nastąpiło uroczyste przeniesienie zwłok z pałacu na stos, ułożony z sandałowego drzewa. Ceremonja odbyła się w obec urzędników, dworzan i licznych tłumów ludu. Ciało zmarłego położyli na stosie i przykryli dwiestu szalami; następnie wyleli na stos trzy miary tłustości, zapalili go i całą tę massę w jednéj chwili pochłonął płomień. Na trzy dni wszystkie prace zostały zawieszonemi. Trzeciego dnia uroczyście przenieśli popioły zmarłego na brzeg Gangesu i oddali je falom świętéj rzeki. Bramini, jako największy biorący udział w pogrzebie, otrzymali bogate dary, a mianowicie: słonia, cztery konie, palankin, sto szalów i znaczną ilość pieniędzy. Zmarły maharadża tak wielką cieszył się miłością mieszkańców Putelahu, że w przeciągu trzech dni, dopóki prochów jego Ganges nie pochłonął, nikt nie gotował dla się obiadu.

— Moary Potatan II-gi, król jednego z plemion Nowéj-Zelandji, utworzył K r ó l e w s k ą G a z e t ę, któréj jest sam głównym redaktorem. Gazeta ta, wychodząca w Harnaway ma następne godło: wierność, miłość i równość. Potatan II wierzy w potężny wpływ drukowanego słowa na sprawy tego świata. Według angielskiego tłómaczenia, tak się odzywa w pierwszym artykule: „Szczególném zadaniem naszego dziennika będzie, podanie wszystkim plemionom naszych zamiarów."

— Jak wiadomo w najgłębszych napływowych formacjach kuli ziemskiéj znajdowano li tylko przedpotopowe ślady zwierząt; człowieka wcale nie było. Dopiero Milne-Edwards odkrył w Pyreneach grotę, widocznie należącą do czwartego perjodu naszéj planety. Tam pomiędzy wielą kośćmi ssących zwierząt i ptaków, odkrył ludzką czaszkę, obrobioną skałkę, broń z kości i kamienny kociołek ze śladami ognia. To udowadnia istnienie przedpotowego człowieka. Uczony badacz dowiódł, że kości te i narzędzia nie mogły się tu dostać skutkiem trzęsienia ziemi.

— Przy rozbicia okrętu „Genewa," ocalał jeden tylko człowiek. Gdy się okręt rozbił o skałę, udało się mu pochwycić jedną deskę, na któréj się przez całą noc utrzymywał. Dopłynął wreszcie do brzegów Karnejskiéj zatoki, na których zebrało się mnóstwo ludu, lecz ponieważ brzegi najeżone były skałami, tylko z trudnością zdołano go podjąć na sznurze. Prócz niego ocalała też kotka. W chwili, gdy wyskakiwał z okrętu na deskę, kotka wskoczyła mu na szyję, gdzie dopóty siedziała, dopóki go nie zaczęli wyciągać na brzeg. Wtenczas, zmiarkowawszy odległość i swoje siły, skoczyła z szyi pływaka na brzeg, i spokojnie legła na piasku.

— W roku bieżącym odbyło się w Rzymie posiedzenie poliglotycznéj akademji, w którém uczęstniczyli uczniowie rzymskiéj propagandy. Ci młodzieńcy z rozmaitych stron świata zgromadzeni, wychwalali Zbawiciela w 35 różnych językach: greckim, hebrajskim, chaldejskim, armeńskim, arabskim, perskim, tureckim, kurdzkim, indyjskim, chińskim, koptskim, tebańskim, łacińskim, francuskim, włoskim, celtyckim, irlandzkim, szkockim, holenderskim, niemieckim, duńskim, illiryjskim, szwajcarskim, bulgarskim, albańskim i wreszcie w języku australijskich wyśpiarzy. Ten ostatni, składający się z gardłowych dźwięków, nie podobnych do ludzkiego głosu, do głośnego śmiechu pobudził obecnych. Wychowańcy rzymskiéj propagandy, po skończeniu kursów, stają się missjonarzami, i roznoszą ziarna chrześcijańskiéj wiary po wszystkich kończynach świata.

— W Koblenz, 24 stycznia r. b. uczeń tamecznego gimnazjum, syn jednego z wyższych oficerów, będąc posadzony do karceresu, zastrzelił się z pistoletu nabitego wodą. Skutek strzału był najokropniejszy—cała głowa nieszczęśliwego została rozsadzona. Przyczyną samobójstwa miała być bojaźń kary w domu rodzicielskim, niezależnie od kary szkolnéj.

— W Paryżu niedawno miały miejsce dwa samobójstwa skutkiem miłości. Niejakiś Ferdynand L., 25-cio letni, żonaty i mający dwoje dzieci, namiętnie się rozkochał w ośmnasto-letniéj pannie. Zachowując jednak przywiązanie do żony i dzieci, a nie mając siły zerwać nieprawe związki, ułożyłył ze swą kochanką plan samobójstwa. W tym celu poprosił u swojego przyjaciela, który na niejakiś czas wyjechał z Paryża, o mieszkanie, w którém naznaczy rendez - vous swéj kochance. Wkrótce znaleziono ich oboje bez życia, w najwykwintniejszym stroju. Otruli się niedokwasem węglika: Drugi wypadek następujący: Emil S. młodzieniec 19-sto letni, zakochał się w znacznie starszéj od siebie kobiecie, gdy ta żartowała z jego uczuć i obchodziła się z nim jak z dzieckiem—młodzieniec nie mógł wytrzymać:—znaleziono go bez życia w pokoju przepełnionym także niedokwasem węglika.

Прибывшие въ Вильно съ 27 февраля по 1 марта 1863 г.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом.: Ошмян. предв. дворян. Брохоцки съ семействомъ; Иванъ Сидоровичъ съ женою; Зенонъ Гейшторъ; Викен. Рудомино; г-жа Агаѳа Лыкова; штабъ-ротм. л.-гусар. Тимошенко; воен. лекаря Опитцъ Гринвальдъ; архит. Ѳома Гейдукевичъ; Людвигъ Суходольски; купцы: 1 гилдія Авг. Брандъ съ женою, Зелихъ.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНЬСКИ. Мир. посред. Табеньски; пом. Игн. Залески; ротм. Шпееръ; купцы: Яковъ Раухманъ, Лудовикъ Весселъ; подпор. Ларіоновъ; докторы: Алекс. Гаевскій, Иванъ Гаевскій; стат. сов. Андрей Чеховичъ.

Przyjechali do Wilna od 27 lutego do 1 marca 1863 r.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob.: marszałek Oszm. Brochocki z rodziną, Jan Sidorowicz z żoną, Zenon Giejsztor, Win. Rudomina; pani Agata Łykowa; szt. rotm. lejb-huzar. Timoszenko; wojenni lekarze Opitz Grunwald; archit. Tomasz Hejdukiewicz; Ludwik Suchodolski; kupcy; 1-éj gildy z żoną Aug. Brandt, Seelig.

HOTEL POZNAŃSKI. Pośred. Tabeński; obyw. Ignacy Zaleski; rotm. ułanów Szpejer; kupcy: Jakób Rauchman, Ludwik Wessel; podpor. Łarionow; dokt.: Aleks. Gajewski, Jan Gajewski; radca st. Andrzéj Czechowicz.

W drukarni A. H. Kirkora.